

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI SÎNGEREI 2014 - 2020

SÎNGEREI, 2013

Acest document a fost realizat cu suportul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) în cadrul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP), cu asistența experților Institutului de Dezvoltare Urbană (IDU). Opiniile autorilor exprimate în acest document nu reflectă în mod obligatoriu viziunile Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare (USAID) sau ale Guvernului SUA.

CUPRINS:

INTRODUCERE	4
PARTEA I. PROFILUL DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI.....	5
1 DATE GENERALE DESPRE LOCALITATE	5
1.1 Caracteristici fizico – geografice	5
1.2 Scurt istoric	5
1.3 Planificarea spațială	6
1.4 Elemente de brand	7
1.5 Orașul Sîngerei în contextul politicilor de dezvoltare transfrontaliere, naționale, regionale, raionale	8
2 POTENȚIALUL NATURAL	8
2.1 Resurse naturale	8
2.2 Mediul.....	9
2.3 Patrimoniul istorico-cultural	10
3 POTENȚIALUL SOCIO-UMAN	11
3.1 Resurse umane	11
3.1.1 <i>Dinamica numărului și structurii demografice</i>	11
3.1.2 <i>Tendențe demografice</i>	12
3.2 Forța de muncă	14
3.2.1 <i>Aspecte ocupaționale</i>	14
3.2.2 <i>Migrația forței de muncă</i>	15
3.3 Servicii sociale	15
3.3.1 <i>Educație preșcolară</i>	15
3.3.2 <i>Educație școlară</i>	16
3.3.3 <i>Cultura</i>	16
3.3.4 <i>Sănătate</i>	17
3.3.5 <i>Asistența socială</i>	17
3.3.6 <i>Agrement și sport</i>	17
4 ECONOMIA LOCALĂ ȘI NIVELUL DE COMPETITIVITATE REGIONALĂ	19
4.1 Structura economiei.....	19
4.2 Caracteristici și tendințe ale activității economice.....	21
4.3 Activitate investițională.....	22
5 INFRASTRUCTURA EDILITARĂ	22
5.1 Fondul funciar	22
5.2 Structura terenurilor	23

5.3	Proprietatea și valoarea terenurilor	24
5.4	Fondul locativ	25
5.4.1	Portofoliu de locuințe.....	25
5.4.2	Piața imobiliară.....	26
5.5	Utilități publice.....	26
6	CAPACITATE INSTITUȚIONALĂ	32
6.1	Management administrativ	32
6.1.1	Consiliul local	33
6.1.2	Primăria și servicii publice locale	33
6.1.3	Transparența decizională	34
6.1.4	Securitatea publică.....	34
6.2	Finanțe publice locale	34
6.2.1	Venituri.....	34
6.2.2	Cheltuieli.....	35
6.3	Societate civilă și mass-media.....	37
6.3.1	Structuri ale societății civile	37
6.3.2	Structuri mass-media.....	37
7	ANALIZA SWOT	38
PARTEA II. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI		40
8	CONTEXTUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE	40
8.1	Viziunea	40
8.2	Misiunea	40
8.3	Valorile.....	40
8.4	Obiective strategice	41
9	PLAN DE MĂSURI 2014-2020	44
10	PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU PERIOADA 2014-2016.....	47
11	EVALUAREA ȘI MONITORIZAREA.....	55
PORTOFOLIUL DE PROIECTE.....		56

Introducere

Strategia de dezvoltare socio-economică, Planul strategic de acțiuni și Profilul de dezvoltare ale orașului Sîngerei sunt părți integrante setului de documente strategice ale orașului care stabilesc situația curentă și perspective de dezvoltare pentru perioada următorilor 7 ani.

Aceste documente complexe au fost elaborate de către membrii Grupurilor de Lucru Sectoriale și ai Consiliului de Coordonare, create la etapa de demarare a planificării strategice. Metodologia de elaborare a acestui document a asigurat caracterul participativ și transparent, prin organizarea de interviuri, chestionare, workshop-uri, focus grup-uri, training-uri, grupuri de lucru sectoriale, consultări și audieri publice în fazele esențiale de elaborare, pentru exprimarea nevoilor și aspirațiilor tuturor categoriilor sociale. Au fost respectate principiile egalității și echității de gen, incluziunii și reprezentativității tuturor grupurilor din cadrul comunității (criterii de vîrstă, sex, etnie, apartenență religioasă, categorii vulnerabile, etc.).

Principiile care stau la baza elaborării documentului sunt: (i) promovarea unei guvernări locale eficiente și responsabile; (ii) promovarea unui proces decizional participativ și (iii) promovarea principiilor dezvoltării durabile la nivel local.

Scopul Strategiei de socio-economică este de a determina direcțiile strategice de dezvoltare, viteza și profunzimea acestei dezvoltări, de a eficientiza activitatea autorităților publice locale în managementul localității, de a utiliza cât mai eficient resursele financiare, de a promova localitatea (aspecte unice, irepetabile, competitive), atragerea surselor externe de finanțare (buget de stat, investiții străine, donații, granturi) pentru a implementa proiectele investiționale planificate.

Destinatarii Strategiei sunt locuitorii orașului, autoritățile administrației publice locale, structurile societății civile, instituțiile educaționale, sectorul privat, tinerii, precum și toate persoanele interesate în dezvoltarea durabilă locală.

Prima parte a Strategiei cuprinde Profilul de dezvoltare socio-economică a orașului. Prin conținutul său acest document evidențiază situația curentă de dezvoltare a localității și se referă la diagnosticarea stării actuale a potențialului socio-uman, dezvoltării economice locale, a resurselor naturale, situației demografice, instituțiilor infrastructurii sociale și de afaceri precum și a capacității autorităților publice locale și structurilor societății civile în influențarea procesului de dezvoltare locală. Profilul este structurat pe șapte compartimente: (i) date generale despre localitate; (ii) potențialul natural; (iii) potențialul socio-uman, (iv) economia locală și nivelul de competitivitate regională; (v) infrastructura edilitară; (vi) capacitatea instituțională și finalizează cu Analiza SWOT. Problemele identificate ca urmare a efectuării diagnosticului situației existente au stat la baza elaborării Strategiei de dezvoltare a localității și a Planului strategic de acțiuni.

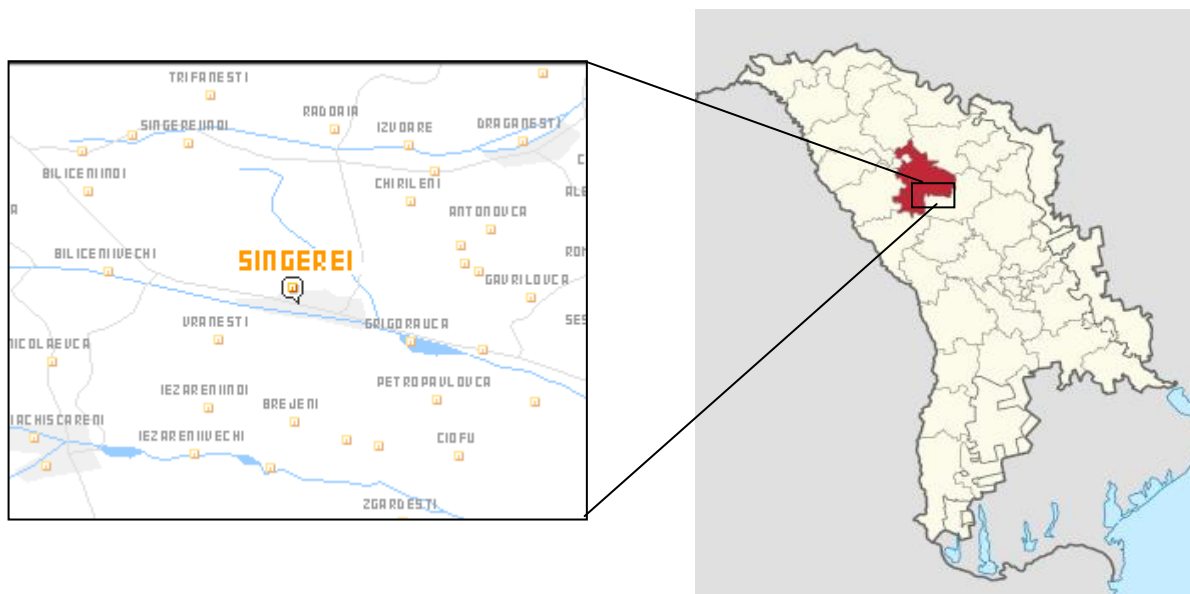
Strategia 2014 – 2020 este structurată pe cinci compartimente și include: (i) viziunea de dezvoltare; (ii) misiunea comunității și a autorităților publice locale în implementarea Strategiei și a Planului de acțiuni; (iii) valorile strategiei; (iv) planul strategic de acțiuni; (v) etapele de implementare și monitorizarea implementării strategiei.

Planul strategic de acțiuni 2014 – 2016 cuprinde totalitatea acțiunilor orientate spre atingerea obiectivelor specifice, responsabilii de îndeplinirea acțiunilor, perioada de implementare, necesarul de resurse, sursele de finanțare, precum și efectele scontate în urma implementării fiecărei acțiuni.

PARTEA I. Profilul de dezvoltare socio-economică a orașului

1 Date generale despre localitate

1.1 Caracteristici fizico – geografice

Anul și data atestării:	6 mai 1586
Poziția geografică:	latitudinea 47.6405 longitudinea 28.1419, altitudinea 110 metri
Suprafața totală:	8285,25 ha
Numărul de locuitori:	13360 (la 01.01.2013)
Densitatea populației:	161 locuitori/1 km2
Ziua orașului	6 mai Sf. Gherghe

1.2 Scurt istoric

Prima mențiune documentară a localității este atestată în anul 1586 sub denumirea Sîngereri. Cu referire la denumirea orașului Sîngereri există mai multe versiuni. Potrivit unei legende denumirea orașului derivă din cuvintele “sînge” și “rîu”. Cică pe vremuri, multe hoarde, ce porneau să cotopească și să jefuiască regiunea dintre Bălți și Hotin, treceau anume prin această localitate. Și iată odată se încinse o lupta aprigă, “sîngele curse rîu”. Oastea Moldovei îl zdrobi pe vrăjmaș. În altă legendă se povestește, că în timpul unei lupte cu turcii aici s-a scurs mult „sînge rău”. Turcii au fost nimiciți și s-au împlinit văile de atîta sînge rău de-a dușmanilor.

O legendă mai tîrzie, spune că pentru fapte de arme în luptele cu turcii și tătarii Ștefan cel Mare i-a dăruit lui Gheorghe Calmuțchi, căpitan al oștirilor sale moșia orașului Sîngerii-Vechi. Această denumire orașului o poartă pînă în 1965 cînd devine orașelul Lazo, apoi centru raional Lazovsc, dat fiind faptul că Serghei Lazo a avut moșii pe aceste locuri. Conform datelor recensămîntului din 1858 populația orașului constituia 1472 oameni, cu timpul localitatea crește numărînd 258 de gospodării în 1875; 462 de gospodării în 1904 și 750 de gospodării în anul 1923.

În urma transformărilor social-politice în anul 1990 se revine la vechea denumire – Sîngereri, iar în 1995 capătă statut de oraș. În anii 1950-1960 existau două denumiri de mahalale: “Din sus” și “Din jos”. Mai tîrziu s-au ramificat în felul următor: mahalaua are în componența sa mahalale mai mici “Din sus” – “Poșta”, “Frumușica”, în cea “Din jos” – “Perjăria”, mahala nouă - “La crămă”.

Orașul este situat pe malul stîng al râului Ciulucul-Mare și pe autostrada Chisinau-Cernaui, la 108 km de capitala republicii și la 26 km de stația de cale ferată și mun. Bălti. Întreaga regiune din jurul orașului este deluroasă, dar dominante sunt colinele și văile. Sînt cunoscute mai multe denumiri de dealuri și văi, pe care încercăm să le prezentăm ca exemple: "La Cioara" – pămînturile erau atît de grase și negre, încît lumea le-a botezat "Cioara". Pîna în 1940 a fost sat, apoi centru raional și orașel, iar din 1995 are statut de oraș.

Documentele dovedesc că în localitate a existat o biserică de lemn construită prin anii 1718-1736. Rămășițele ei s-au păstrat pînă prin anul 1945. Biserica creștină, existentă în prezent, a fost construită în 1870 de către boierul Gheorghe Calmuțchi, căruia îi aparțineau moșiile acestei localități, dumnealui este cunoscut ca ctitor al bisericii. Lăcașul s-a păstrat pînă în prezent, are temelia din piatră, pereții și clopotnița din cărămidă, deasupra naosului și altarului – cupolă din cărămidă. În perioada sovietică se sărbătorea ziua orașului pe data de 7 noiembrie, din 1996 s-a restabilit sărbătorirea bisericii și ziua orașului de Sfîntul Gheorghe, pe 6 mai, deoarece biserica poartă numele Sfîntul Gheorghe.

1.3 Planificarea spațială

Planul Urbanistic General al or. Sîngerei a fost elaborat în anul 2005 și s-a stabilit concepția acțiunilor de dezvoltare a localității pe perioada pînă în anul 2020, s-au stabilit măsuri de organizare a zonelor funcționale, care vor fi orientate spre aplicarea acestora cu scopul ameliorării construcțiilor și amenajării teritoriului. A fost stabilit intravilanul cu Reglementări a zonificării teritoriului. A fost elaborat Regulamentul local de urbanism cu caracteristicile fiecărei unități teritoriale de referință.

Amenajarea orașului. Orașul este amplasat pe coasta stîngă a r. Ciulucul Mare și se întinde de la Est spre Vest mai mult de 6,5 km și cu lățimea aproximativ 3,0 km. Partea centrală a orașului se găsește între străzile Testemițeanu, Ștefan cel Mare, Independenței și Negruzzi, pe o parte pitorească armonioasă a malului stîng a r. Ciulucul Mare. Teritoriul este construit cu case individuale, unități industriale și clădiri multietajate. Unitățile industriale se împart în trei microzone - de Est, de Nord și de Vest. Microzona de Vest este cea mai mare. Aici sunt amplasate edificiile Fabrica de Vinuri, Fabrica de conserve, Fabrica de panificație, Baza de prelucrare a fructelor, întreprinderi de transport și altele.

Partea principală a orașului are o structură armonioasă cu clădiri administrative, culturale și locative. În lungul străzii principale sunt așezate Primăria, Consiliul raional, Poliția, Cinematograful, liceul M. Eminescu și alte dotări orașenești. Un șir de întreprinderi industriale se găsesc în zona construcțiilor locative fără zone sanitare. Legătura între zonele funcționale de construcții ale localității se înfăptuiește prin străzile principale și secundare ale orașului: str. Independenței, A. Crihan, Negruzzi, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Radoaia și altele. Străzile au un caracter dreptunghiular în zonele construite în anii 1960, dar în partea de jos a str. Independenței în or. Vechi străzile sunt înguste și haotic încovoiate, o parte de locuințe sunt degradate. Unele străzi principale și secundare au îmbrăcăminte asfaltică, cele locale parțial sunt îmbrăcate în variantă albă de pietriș.

Partea versantului drept a r. Ciulucul Mare, între drumul ocolitor Bălți-Chișinău și lunca r. Ciulucul Mare este deluros și neconstruit, parțial există focare de alunecări de teren și eroziuni. Lunca r. Ciulucul Mare nu este amenajată și necesită lucrări hidrotehnice și de plantații pentru organizarea zonei de odihnă. Zona de odihnă este plasată pe un relief pitoresc în partea de Nord-Est a orașului, zona poate fi lărgită prin construirea unor noi localuri de odihnă.

Topografia. Orașul este situat pe panta stîngă a văii râului Ciulucul Mare. Profilul transversal al văii râului este asimetric, în formă de trapez, cu asimetrie pe dreapta. Profilul văii este concav, în partea inferioară a pantei se află I terasă, cu lățimea de 400 m, pe alocuri înmlăștinată. Înclinarea suprafeței terasei este de 1-3 grade, la sud suprafața terasei trece lin în panta stîngă a văii r. Ciulucul Mare, înclinarea fiind de 8-15 grade. În perimetrul or. Sîngerei panta este împărțită de trei vilcele de direcție Sud-Est: de Vest, Centrală și de Est.

Panta dreaptă a r. Ciulucul Mare pe tot parcursul este mult mai abruptă, decât cea stîngă, înclinarea medie constituie 7-8°. Marginea superioară este de 45 m., iar la adâncime de circa 400 m. Panta este atinsă de alunecări de teren vechi și contemporane, pe alocuri împădurită. Lunca inundabilă a r. Ciulucul Mare are lățimea cuprinsă între limitele 150-400 m. Profilul transversal are 1-1,5°, unele părți ale luncii sunt înmlăștinite. Apele freatice în lunca r. Ciulucul Mare se află la adâncimea de pînă la 0,5 m.

Parcelarea și zonarea funcțională. Intravilanul este divizat în următoarele zone urbanistice:

- Zona centrală și alte funcțiuni complexe de interes public -37,07 ha, sau 5,6 % din total intravilan;
- Zona de locuit și funcțiuni complementare - 361,4 ha, sau 55,2% din total intravilan;
- Zona unități industriale și agricole 56,6 ha, sau 8,6% din total intravilan;
- Zona de gospodărie orașului - 3,8 ha reprezentând 0,6% din totalul teritoriului intravilan;
- Zona de parcuri, recreere și sport - 20,2 ha sau 3,2% din total intravilan;
- Echiparea teritorială - 132 ha, reprezentând 20,2% din totalul teritoriului intravilan;
- Alte zone (rîpi, alunecări) - 43,39 reprezentând 6,6% din totalul teritoriului intravilan.

1.4 Elemente de brand

Conform rezultatelor discuțiilor organizate în cadrul focus-grupului dedicat tematicii “Elemente de brand”, orașul se asociază cu natura verde, loc pentru recreere în sinul naturii, activitățile economice de asemenea sunt strîns legate de agricultură

Totodată pe stema orașului Sîngerei este reprezentat leul cu sabia, ținută de acesta în laba dreaptă, simbol al puterii nobile, al măreției precum și al înțelepciunii, biruitor al otomanilor. După o versiune denumirea “Sîngerei” provine de la cuvântul “sânge” vărsat mult pe aceste meleaguri în luptele duse cu hoardele tătare și otomane.

O alta versiune a denumirii “Sîngerei” vine la copacul numit “sîngerel”. (arbust cu ramuri roșii, Cornus). **SÂNGER**, *sângeri*, s. m. Arbust cu ramuri drepte, roșii toamna și iarna, cu frunzele de obicei ovale, vara verzi și toamna roșii, cu flori albe și fructe drupe negre (*Cornus sanguinea*). Această versiune se pare că este mai aproape de adevăr. Simbolul “copacului” este trecut astăzi pe stema și drapelul raionului Sîngerei.

Această dualitate în prezent nu are influențe asupra elementului de brand, dar poate crea o percepție difuză pe viitor.

Un element care merită să fie valorificat, este marca comercială „AQUA UNIQA”, cea mai dinamică unitate economică din localitate, deținătorul și producătorul apei minerale iodate Aqua Uniqa - „Gelibert”, SRL, care a reușit să creeze din Marca Comercială aqua uniQa, brandul „aqua uniQa”, cu o credibilitate înaltă, care produce apa potabilă iodată cu influențe benefice asupra insuficienței de iod la copii.

1.5 Orașul Sîngerei în contextul politicilor de dezvoltare transfrontaliere, naționale, regionale, raionale

Strategia socio-economică a orașului Sîngerei este un document complex, elaborat printr-un larg parteneriat, care are la bază următoarele documente: Strategia de dezvoltarea socio-economică a raionului Sîngerei 2012 – 2020, Strategia de dezvoltare regională Nord 2010-2016, Planul Operațional al regiunii Nord pentru perioada 2013-2015, Programele Regionale Sectoriale (PRS) în domeniile Managementul Deșeurilor Solide (MDS) și Eficiența Energetică a Clădirilor Publice (EECP), Strategiei naționale de descentralizare

și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012–2015, Strategia de dezvoltare ”Moldova 2020”.

Orașul beneficiază de rezultatele implementării **Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”**, care își propune să susțină o creșterea economică durabilă pe termen lung. În Strategie sunt prioritizate problemele ce abordează domeniul educațional, infrastructura de drumuri, climatul de afaceri, sporirea eficienței energetice, eficiența actului de justiție.

Conform **Conceptului de dezvoltare regională** a Republicii Moldova și Legii Nr. 438-XVI din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională, raionul Sîngerei face parte din Regiunea de dezvoltare Nord. Construcția bransamentului la apeductul Soroca-Bălți, pentru aprovizionarea or. Sîngerei are ca scop sporirea accesului la apa potabilă și canalizare în zonele rurale și prin aceasta îmbunătățirea sănătății publice și a calității vieții.

Strategia de dezvoltare a raionului Sîngerei pentru anii 2012-2020 a fost adoptată prin Decizia nr. 5/1, din 25 octombrie 2012, care include măsuri de dezvoltare a raionului inclusiv a orașului ce țin de infrastructura economică, antreprenorialul local, modernizarea infrastructurii de învățământ, dezvoltarea serviciilor de asistență socială, modernizarea infrastructurii culturale, modernizarea infrastructurii de sănătate, promovarea patrimoniului cultural, dezvoltarea sectorului locative, modernizarea infrastructurii de transport, dezvoltarea utilităților publice, protecția mediului.

2 Potențialul natural

2.1 Resurse naturale

Clima. Orașul se află în regiunea temperată-continentală cu climă moale. Vara este lungă și secetoasă cu temperatura medie de +20-25°C. Temperatura medie anuală este de aproximativ +8,8°C. Depunerile atmosferice se află în limitele de 412-450 mm. Așternutul de zăpadă este de 10-15 cm în perioada decembrie-martie, dar nu este stabil. Vânturile, predominant de de Nord-Vest, viteza medie de 3-5 m/c, care aduce vara precipitații, iar iarna înghețuri. Adâncimea înghețului de sol este de 0,7-0,8 m. Orașul conform hărții raioanelor seismice se află în zona cu seismicitatea de 7 grade.

Apă. În limitele orașului apele subterane se găsesc la adâncimea de pînă la 10 m. În lunca râului Ciulucul Mare apele freatice ating nivelul de 0,5-1,5 m. În partea dreaptă a râului Ciulucul Mare, spre versantul de Vest apele subterane sunt la adâncimea de 3,3-9,8 m, în partea de Est a văii adâncimea este de 1,0-12,8 m. Sunt numeroase izvoarele de suprafață. Apele subterane pe o mare parte a teritoriului or. Sîngerei posedă sulfat, care este agresiv la beton. Alimentarea orașului cu apă se efectuează de la 12 sonde arteziene (în rezervă 5 sonde conservate) și fântîni mină. Priza de apă este în partea de Nord a orașului. De sonde arteziene dispune fabrica de vin și spitalul raional. De asemenea orașul dispune de surselor acvatice artificiale (lacuri antropice) cu o suprafață totală de 98,84 ha.

Aer. Principalele surse de poluare a aerului atmosferic sunt: transportul de tranzit, autoturismele, blocurile locative, obiectele de utilitate publică, unitățile de producție. Toate aceste obiecte se clasifică drept cu

influență neînsemnată asupra mediului. Concentrațiile fonice au următoarele mărimi: NO₂-0,008mg/m³ (CMA-0,085 mg/m³); SO₂-0,02 mg/m³ (CMA-5,0 mg/m³); CO-0,4 mg/m³ (CMA-5,0 mg/m³); Praf - 0,2 mg/m³ (CMA-0,5 mg/m³) (CMA- concentrația maximal admisibilă).

Soluri. După raionarea de soluri teritoriul orașului este situat în stepa Centrală Moldovenească. Cele mai răspândite soluri sunt cernoziomuri tipice. Structura geologică a solului include straturi de vîrstă cuaternară de argilă nisipoasă fundamentală de sarmat neogen. Depunerile cuaternare prezintă soluri aliuvialino-deliuviale și aliuvialino-deliuviale de argilă lutoase, precum și acumulări contemporane a solurilor alunecărilor de teren. Grosimea depunerii stratului este de pînă la 20 m. Rocile fundamentale prezintă grosimi omogene de sarmat neogen, cu straturi nisipoase și nisipoase lutoase. De-a lungul luncii inundabile în limitele primei terase sunt depuneri de argilă lutoasă. În limitele luncii se urmăresc soluri de argilă nisipoasă cu impurități organice, sedimentarea maximă a depunerii în partea de sus a văii fiind de pînă la 20 m. În partea dreaptă și stîngă a văii grosimea startului este de 0,5-5,4 m. Versantul drept, în partea de Sud a localității prezintă soluri de argilă-lutoasă și lutoasă cu alunecări active de teren.

Floră. Fondul forestier constituie 1152,6 ha, ce reprezintă 14% din suprafața totală a terenurilor, dintre care 582,47 ha sunt proprietate a unității administrativ teritoriale, 17,2 ha este proprietate privată, 552,9 ha proprietate publică a statului. Pășunile ocupă o suprafață de 1055,35 ha ce constituie 12,7% din suprafața totală a terenurilor, dintre care 1049,3 ha sunt proprietate a unității administrativ teritoriale, 6,05 ha este proprietate privată. Formațiunile ierboase de stepă s-au păstrat sub formă de pălcuri.

Poziția geografică a stepelor Bălților le determină particularitățile climatice și pedologice. Aceste deosebiri se manifestă prin componența floristică scundă (și anume a “amestecului de ierburi”), prin gradul de xerofilitate și de acoperire a învelișului ierbos. Vegetația de stepă este restrînsă deoarece în prezent majoritatea terenurilor stepice sunt valorificate în agricultură așa că vegetația tipică de stepă, reprezentată prin negară, colilia, păiuș cu diverse ierburi, s-a păstrat numai pe sectoare mici ale versanților cu vechi alunecări de teren sau pe versanții mai înclinați, supuși eroziunilor, unde se pot întîlni și arbuști de măceș, porumbar ș.a. Pe lângă vegetația de stepă, se întîlnește și vegetația de pădure. Esențele cele mai frecvente sunt cele de stejar, uneori în asociație cu fagul. Vegetația de pădure, din stejar pufos, este prezentă, sub formă de mici insulițe, pe unele culmi mai înalte. În văile râurilor se întîlnesc păduri de luncă, compuse din arbori iubitori de umezeală (sâlcii, plop ș.a.).

Fauna. Lumea animală din teritoriul R. Moldova constituie cca 15000 de specii dintre care animale vertebrate - 462 și nevertebrate - 14500. Dintre animalele vertebrate cea mai numeroasă este clasă păsărilor – 281 specii și subspecii, iar din nevertebrate – insectele: peste 12000 de specii. Complexele faunistice din zonă sunt reprezentate de o combinație dintre animalele pădurilor Europei Centrale și de Vest și cele caracteristice regiunilor de stepă. Aici s-au creat condiții de creștere și de reproducere pentru reprezentanții comuni ai faunei din Carpați, Balcani și din Asia Mică, care întrunesc circa 43 de specii de mamifere și 145 de specii de păsări. Sunt circa 10 specii de reptile și circa 8 specii de amfibii, 8000 de specii de insecte. Lumea animală este răspândită în conformitate cu caracterul vegetației care îi oferă atât hrană cât și un mediu mai sigur de viață. De acea se disting animale care trăiesc în păduri: căprioara, mistrețul, vulpea, bursucul, veverița, jderul, pisica sălbatică, multe păsări: gangurul, coțofana, pupăza, privighetoarea, mierla ș.a. În regiunile de stepă sunt caracteristice unele rozătoare: șoarecele de câmp, hârciogul, iepurele, popândăul, dintre păsări: ciocârlia, prepelița, potârnichea, mai rar, dropia. Tot în stepe se întîlnesc și unele animale de pădure: bursucul și vulpea.

2.2 Mediul

Starea ecologică a orașului nu poate fi caracterizată ca una care ar oferi locuitorilor un mediu de viață sănătos. Principalele probleme rezultă din impactul negativ al poluării apelor, aerului, solului și produselor alimentare asupra sănătății. Lipsa Planurilor de acțiune pentru mediu ca instrument de sprijin al comunității în stabilirea priorităților în ceea ce privește problemele de mediu și soluționarea acestora la nivel local.

Managementul deșeurilor. Groapa de gunoi utilizată pentru depozitarea deșeurilor este amplasată în partea de Sud a localității, totodată la 6 km de oraș pe drumul Rădoaia-Florești, este groapa de gunoi care în prezent nu este folosită, dar care nu a fost recultivată. Din 5681 gospodării doar 1466 au contracte de evacuare a deșeurilor menajere cu Gospodăria comunală. O sursă majoră de poluare sunt deșeurile din gospodăriile particulare care provin de la creșterea animalelor domestice. Deșeurile provenite de la animalele și păsările domestice sunt în cele mai dese cazuri sunt depozitate în grădini sau pe parcelele de teren agricol, deținute de locuitorii orașului. Fiind supuși factorilor naturali (ploi, ninsori), deșeurile devin o sursă de poluare a apelor de suprafață, care afectează și apele râului Ciulucul Mare, care traversează orașul pe o distanță de 6,5 km.

Stație de epurare. Partea centrală a orașului este asigurată cu rețea de canalizare, care este conectată la stația de epurare cu productivitatea de 400 m³ amplasată în partea de Sud a orașului, dar care nu are amenajată zonă de protecție sanitară. Gospodăriile individuale nu sunt conectate la rețeaua de canalizare iar apele uzate de la o parte de obiecte sunt deversate în r. Ciulucul Mare fără a fi curățate și reprezintă o sursă de poluare.

Orașul cu un număr de 5681 gospodării, nu dispune de rețea de canalizare funcțională pentru toată localitatea, de servicii de canalizare beneficiază doar 1507 gospodării. În rezultat apele menajere cu conținut de detergenți, uleiuri, alte substanțe, poluează mediul ambiant. Starea mediului este influențată de nivelul de cultură a populație, care în multe cazuri neglijează regulile elementare de depozitarea și gestionare a deșeurilor. Stocarea haotică a deșeurilor reprezintă o sursă importantă de poluare a mediului.

În oraș principalele surse de poluare sunt: depozitarea haotică a deșeurilor menajere, folosirea necontrolată a substanțelor chimice în agricultură, lipsa sistemelor de canalizare în gospodării particulare. Acești factori influențează indicatorii de morbiditate a populației, solicită resurse suplimentare pentru diminuarea consecințelor. Este de menționat lipsa unei abordări integrate în scopul adaptării la efectele schimbărilor climatice, precum și în scopul prevenirii eficiente a riscurilor. Răspuns la schimbările climatice - Lipsa sprijinului mediului de afaceri pentru adaptarea activităților la o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon și dezvoltarea unei conduite eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor. O sursă importantă de poluare sunt debitele de apă distribuite conform normelor utilizării apei menajero-potabile și coeficienții neuniformității pe zi și pe oră sunt acceptate conform prevederilor СНиП 2.04.02-84. Numărul populației pentru calcul a fost de 13 360 oameni, norma de consum 1/24h pentru persoană, 125 litri. În rezultat deversările calculate sunt de aproximativ **1670** tone/zi.

O altă sursă potențială poate fi scurgerea de petrol atât de la sursele mobile (transport auto) cât și de la 3 stații peco amplasate în partea de Nord, Vest și Sud. Acestea și alte surse existente de poluare pot fi eliminate dacă se vor lua toate măsurile necesare de protecție, stabilite de utilizarea efectivă a echipamentului de producere din localitate la toți agenții economici. Terenurile agricole pot fi poluate cu fertilizatori (pesticide, ierbicide, altele), utilizate de populație necontrolabil.

Poluarea aerului. Unitățile de transport sunt sursa principală de poluare a atmosferei în Republica Moldova și în particular în orașul Sîngerei. În anul 2013 la evidență erau aproximativ 1470 autoturisme, 25 camioane, 12 autobuse. Asupra mediului, în afară de numărului mijloacelor de transport, influențează și starea tehnică a unităților de transport, care au un grad sporit de uzură. Totodată un factor de poluare a aerului este transportul care circulă pe traseul auto Bălți-Chișinău

Calamități naturale. Calamitățile naturale sunt fenomene naturale primejdioase, apărute în urma proceselor geofizice, geologice, hidrologice, de atmosferă, biosferă și alta origine, care duc la perturbarea activității sociale, distrugerea bunurilor materiale, vătămarea oamenilor. Orașul Sîngerei este periodic afectat de următoarele calamități naturale: cutremurele de pământ (zona seismică până la 7 grade), furtuni, alunecările de teren, înghețuri, seceta de lungă durată.

2.3 Patrimoniul istorico-cultural

Obiecte de patrimoniu. Biserica din lemn de la Sîngerei a fost ridicată între anii 1718 – 1738, mai târziu fiind ridicată și o clopotniță din piatră. În 1870 pe cheltuiala lui Gheorghe Calmuțchi a fost construită biserica din piatră Sf. Gheorghe. Locașul religios care s-a păstrat pînă în prezent are temelia din piatră, pereții și clopotnița din cărămidă, deasupra naosului și altarului – cupolă din cărămidă.

La vest de oraș pe o pantă creată a râului Ciulucul Mare a fost descoperită o veche așezare umană care datează din epoca bronzului. Această așezare a apărut în prima jumătate a mileniului IV î.Hr., dovadă fiind fragmentele de lut ars, ceramică roșie pictată, obiecte din cremene. Alături, la sfîrșitul mileniului II î.Hr. a fost fondată o altă așezare, urmele căreia au fost studiate de arheologi.

Pe teritoriul liceului din orașul Sîngerei, în anul 1972, în timpul săpăturilor arheologice a fost descoperit un vechi cimitir unde a fost găsit un vas, o oglindă și mărgelile de sticlă aparținând culturii sarmatice. Multe dintre așezările descoperite în zona Sîngereiului datează din secolele V-XIII, dovadă a perpetuării în timp a poporului nostru, dar și a contactelor cu popoarele nomade care au trecut prin această regiune.

Zone protejate istoric, cultural, arhitectural. În oraș sunt 7 monumente dedicate diferitor evenimente istorice printre care: Monumentul eroilor căzuți în al doilea Război Mondial – 2 (1 - în parcul orașenesc, 1 – pe str. Independenței, 102); Monumentul eroilor internaționaliști (în parcul orașenesc), „M. Eminescu”, „I.V.Miciurin”, „Or. Lazo”, Eroilor căzuți în Afganistan și Transnistria – „Pieta”.

3 Potențialul socio-uman

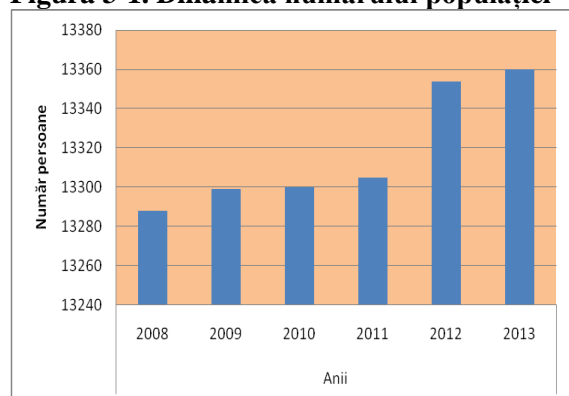
3.1 Resurse umane

3.1.1 Dinamica numărului și structurii demografice

Populația orașului la începutul anului 2013 constituia 13360 locuitori ce reprezintă 15,5% din populația întregului raion de 86,1 mii locuitori. Structura etnică a populației orașului este aproximativ următoarea: 90.83% - moldoveni, 5.50% - ucraineni, 3.02% - ruși, 0.07% - găgăuzi, 0.09% - bulgari, 0.04% - evrei, 0.09% - polonezi, 0.02% - țigani, 0.33% - alte etnii.

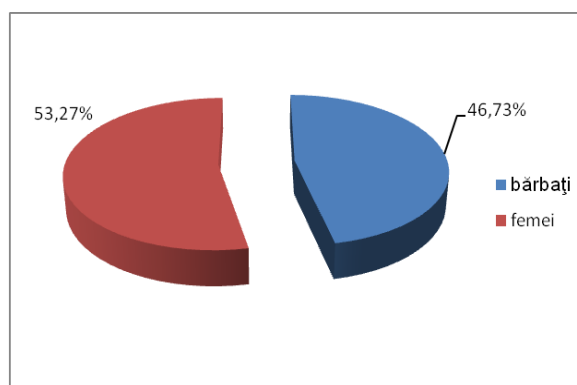
Efectivul total al populației localității a avut o evoluție stabilă de creștere în perioada anilor 2008-2013. Pe durata întregii perioade, dinamica populației a fost pozitivă, numărul locuitorilor a crescut cu 72 unități de la 13 288 de persoane în 2008, la 13360 în 2013, ceea ce reprezintă o creștere de cca. 0,5%.

Figura 3-1. Dinamica numărului populației

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Figura 3-2. Structura pe sexe a populației

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Conform datelor înregistrate la începutul anului 2013, componența pe sexe a populației din Sîngerei era de 6243 bărbați (53,27%) și 7117 femei (46,73%). Constatăm că efectivul de sex feminin este mai numeros decât cel de sex masculin cu 874 persoane (6,56%). Comparativ cu situația la nivelul Republicii Moldova, raportul dintre sexe în Sîngerei este dezechilibrat, comparativ cu raportul dintre sexe la nivelul întregii populații din țară (51,9% la 48,1% în favoarea sexului feminin).

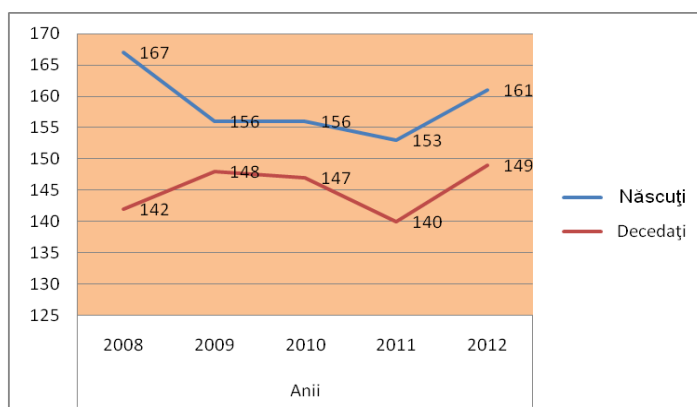
3.1.2 Tendințe demografice

Indicele natalității populației din localitate în anul 2012 a fost de 161 de nașteri. Această valoare prezintă o creștere cu 8 unități față de indicele natalității înregistrat în anul 2011 ceea ce reprezintă o creștere cu 5%. Tendința generală a indicelui natalității pentru perioada analizată a fost de creștere (Figura 3-3).

Pe durata întregii perioade în oraș s-au născut 793 copii cu o medie anuală de circa 158 de copii. Rata generală a natalității la începutul perioadei în anul 2013 în or. Sîngerei a fost 11,82‰.

În anul 2012 au fost înregistrate 149 de decese. Numărul minim anual înregistrat pe parcursul perioadei 2008-2012, a fost înregistrat în anul 2011-140 de decese. În perioada analizată, nivelul de mortalitate din localitate a înregistrat o tendință de creștere. În interiorul perioadei, evoluția numărului de decese a fost fluctuantă cu valori care diferă cu 9 unități valoare minimă de cea maximă.

Figura 3-3. Evoluția numărului de nașteri și decese

În perioada 2008-2012 au decedat 726 de persoane, cu o medie anuală de aproximativ 145 de decese. Rata de mortalitate a avut o evoluție constantă, înregistrând la sfârșitul perioadei valoarea de 10,8‰ (anul 2012). Numărul sporit al populației vîrstnice face probabilă menținerea numărului anual de decese, la nivelul anilor precedenți.

Valorile înregistrate de indicatorii natalității și cei ai mortalității în Sîngerei în perioada anilor 2008-2012 indică asupra unei tendințe constant pozitive a balanței de intrări și ieșiri în mișcarea naturală a populației din localitate. Numărul deceselor înregistrate în localitate a fost constant mai mică decît numărul de nașteri înregistrate. Această dinamică a determinat un spor natural pozitiv pe parcursul tuturor celor cinci ani analizați. În anul 2008 valoarea sporului natural a fost de +25 de persoane (valoarea maximă a perioadei), valoarea minimă a sporului pozitiv a fost consemnată în anul 2009 (+8 persoane). Sporul natural pentru întreaga perioadă a fost de +67 persoane.

Tabelul 3-1. Natalitatea, mortalitatea populației, persoane

Perioada	Populația la început de an	Născuți	Decedați	
			Total	inclusiv copii până la 1 an
2008	13288	167	142	1
2009	13299	156	148	-
2010	13300	156	147	1
2011	13305	153	140	-
2012	13354	161	149	2
2013	13360	148	109	1

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Gradul de îmbătrânire. Dinamica efectivului total al populației din Sîngerei în perioada 2008-2013 a fost pozitivă înregistrând la sfârșitul perioadei +72 de locuitori. Efectivul populației tinere (0-18 ani) are o pondere de 17,7% (2370 persoane). Datele înregistrate în anul 2013 la nivelul întregii populații rurale a Republicii Moldova arată o altă proporție în distribuția efectivelor de vîrstă. Astfel populația tînă ră au o pondere la nivel național de 18,51%. În concluzie ponderea populației tinere în Sîngerei este mai mică cu 0,8 puncte procentuale comparativ cu datele la nivel de țară.

Tabelul 3-2. Structura pe grupuri de vîrstă a populației, persoane

Populația orașului:	Masculin:	Feminin:	Total:
Total	6243	7117	13360

Populația orașului:	Masculin:	Feminin:	Total:
inclusiv:			
- De vârstă preșcolară (0-6 ani)	480	396	876
Dintre aceștia frecventează grădinița	378	346	724
- 6 (7) -18 ani (de vârstă școlară)	783	711	1494
Dintre aceștia elevi în clasele 1-4	280	286	573
Dintre aceștia elevi în clasele 5-9	401	388	789
Dintre aceștia elevi în clasele 10-12	198	245	443
Numărul copiilor lipsiți de îngrijire părintească	35	31	66
Persoane cu dizabilități (invalidi)	466	610	1076
Numărul total de familii:			
- Sărace (în conformitate cu Direcția de Asistență Socială)			370
- Cu mulți copii (cu 3 și mai mulți copii)			63
- Monoparentale conduse de femei			126
Numărul de gospodării:			5865

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Cifrele înregistrate în ultimii ani arată că populația din Sîngerei trece printr-un proces de îmbătrânire demografică, fapt ce se răsfrînge asupra relațiilor sociale și economice din localitate. Una dintre relațiile afectate este raportul de dependență pe criterii de vîrstă a populației, prin care este exprimată relația dintre populația adultă pe de o parte și restul populației compusă din tineri și vîrstnici, pe de altă parte.

Persoane cu dizabilități. În orașul Sîngerei sunt înregistrate 1076 persoane (586 femei, 420 bărbați) cu dizabilități ce reprezintă 8,05% din populația totală, dintre care 95 persoane cu dizabilități mintale (39 femei și 45 bărbați), 718 persoane cu dizabilități grave (423 femei, 295 bărbați). Persoanele cu dizabilități au dificultăți în a fi angajate în câmpul muncii, de aceea sursele de venituri se rezumă de cele mai multe ori la sprijinul social (pensii pentru invalidi).

Tabelul 3-3. Persoane cu dezabilități (la început de an 2013)

	Total	Femei	Bărbați	Copii
Total	1076	586	420	70
Persoanele cu dizabilități	39	14	15	10
Persoanele cu dizabilități fizice	27	8	11	8
Persoanele cu dizabilități mentale	95	39	45	11
Persoanele cu dizabilități grave (care nu pot supraviețui fără ajutorul extern)	718	423	295	41
Persoanele în etate (sub 75 ani)	625	430	195	
inclusiv persoanele în etate singuratice	85	62	23	
Membrii familiilor cu 3 și mai mulți copii	514	43	20	451
Membrii familiilor monoparentale și fără părinți (inclusiv cu părinți plecați la munci)	488	192	7	289
inclusiv familii conduse de femei	361	152	0	209
Romi	154	55	39	60
În sărăcie extremă	70	25	18	27

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Populația săracă. La nivelul localității, sunt 70 de persoane sărace (25 femei, 18 bărbați, 27 copii), cu un venit lunar mai mic decât minima de existență calculată în baza legii privind asistența socială. Persoanele sărace pot beneficia de ajutor social, în baza cererii înaintate Direcției de Asistență Socială. Alte forme de ajutor social țin de acordarea gratuită de rechizite școlare unui număr de familii defavorizate sau acordarea de compensații la alimente, respectiv medicamente.

În prezent sunt la evidență 625 persoane (430 femei, 195 bărbați) în etate, care reprezintă 4,67% din populația orașului. Dintre acestea, majoritatea (68,80%) o reprezintă femeile. Totodată din numărul total de persoane în etate, 85 persoane (62 femei, 23 bărbați) sunt singuratice, ce reprezintă 13,6% din numărul persoanelor în etate. Persoanele vîrstnice singure sunt asistate de lucrătorii sociali, astfel că la fiecare 10 bătrâni din această categorie este angajat un lucrător social.

Membrii familiilor monoparentale și fără părinți (inclusiv cu părinți plecați la munci) sunt în număr de 488 persoane (192 femei, 7 bărbați, 289 copii), ce constituie 3,65% din numărul total al populației orașului. Ponderea copiilor din familii incomplete este de 12,2% din totalul de 2370 copii de vîrstă de pînă la 18 ani. Membrii familiilor de romi sunt în număr de 154 (55 femei, 39 bărbați, 60 copii), ce constituie 1,15% din numărul total al populației orașului. Ponderea copiilor din familii de romi este de 2,53% din totalul de 2370 copii de vîrstă de pînă la 18 ani.

3.2 Forța de muncă

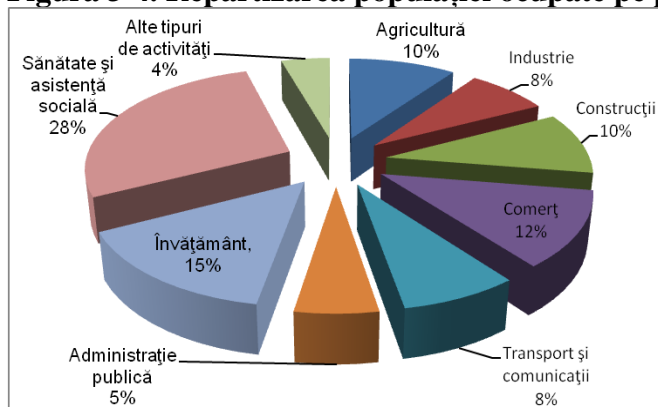
3.2.1 Aspecte ocupaționale

Autoritățile locale nu dețin informații despre gradul de ocupare a populației apte de muncă pe motivul antrenării unui număr mare de persoane în afara localității, în activități agricole, care au un caracter sezonier. În același timp agenții economici nu realizează evidența contractelor de muncă, o parte din locuitori sunt angajați în alte localități sau sunt plecați la muncă peste hotare.

Din numărul total al populației 13360 persoane, la data de 01.01 2013 erau angajate 1649 de persoane, 12,3% din numărul total al populației. Reieșind din ponderea de aproximativ 50% populație economic activă (6680 persoane) la nivel de localitate, locuri de muncă oficial înregistrate dispun 24,7% persoane .

Din numărul total de populație ocupată, majoritatea este antrenată în sfera de sănătate și asistență socială-28%, agricultură -10%, sfera învățămîntului și educației preșcolare cuprinde circa 15,0%, sfera comercială - 12%, construcții - 10%, domeniul transportului și comunicațiilor 8%, iar în administrația publică locală activează 5% din persoanele ocupate.

Figura 3-4. Repartizarea populației ocupate pe principalele tipuri de activități economice

Structura economiei este caracterizată prin ponderea dominantă a sectorului privat, care oferă majoritatea locurilor de muncă, în special activități de comerț și agricole. Sectorul privat este dominant la capitolul angajări cu o pondere de 52%, în sectorul public fiind angajați 48% din persoane ocupate. În perioada de referință 2009-2013 numărul angajaților pe tipuri de activități s-a modificat esențial, în special agricultură, industrie, construcții, transport, scăderea locurilor de muncă a fost de 2-3 ori, totodată numărul angajaților în sectorul public a rămas

neschimbat.

Numărul mare de populație economic activă nu este implicat în procesul economic din localitate, dat fiind lipsa locuri de muncă. Sursa de existență a persoanelor considerate inactive provine din activități sezoniere pe timp de vară în localitate sau la munci pe perioade scurte în alte localități, inclusiv peste hotarele țării. Proximitatea de mun. Bălți, lipsa locurilor de muncă în localitate, determină angajarea persoanelor apte de muncă în alte localități. Deplasările sunt zilnice, sezoniere, cât și pe termen îndelungat. Administrația orașului nu deține date care ar confirma numărul persoanelor care muncesc peste hotarele localității.

Tabelul 3-4. Repartizarea populației ocupate pe principalele tipuri de activități economice

Domenii de activitate	2009	2010	2011	2012	2013
Total	2616	2389	1973	1796	1649
Agricultură	344	301	281	204	165
Industrie	411	341	208	189	125
Construcții	389	307	204	139	163
Comerț	291	267	207	201	198
Transport și comunicații	214	209	143	134	128

Administrație publică	90	90	90	90	90
Învățământ,	311	317	301	304	246
Sănătate și asistență socială	468	464	458	457	459
Alte tipuri de activități	98	93	81	78	75

Sursa: Primăria or. Sîngerei .

Locuitorii orașului cu statut de șomer sunt înregistrați la Oficiul forței de muncă în condițiile legii. La data de 01.01.2013 la evidența Oficiului forței de muncă Sîngerei erau 246 persoane, locuitori ai orașului, dintre care 135 femei (55%), 111 bărbați (45%). În perioada 2009-2013 numărul persoanelor șomere a scăzut cu 40% dintre care 224 femei (54%), 192 bărbați (46%) în 2009, la 246 persoane în anul 2013. Totodată cifrele prezentate nu reflectă situația reală în comunitate, deoarece deținătorii de cote de teren nu sunt acceptați pentru înregistrare cu statut de șomer, cu toate că activitatea agricolă nu oferă un venit stabil pe toată perioada anului.

Tabelul 3-5. Numărul șomerilor înregistrați (la evidența ANOFM)

Anul	2009	2010	2011	2012	2013
Total	416	416	395	315	246
bărbați	192	183	174	155	135
femei	224	233	221	160	111

Sursa: Primăria or. Sîngerei

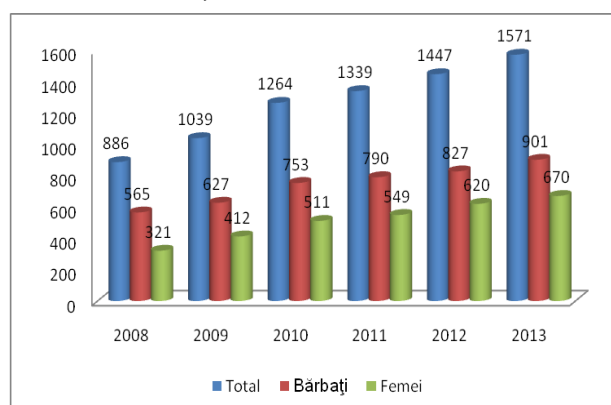
3.2.2 Migrația forței de muncă

Calitatea vieții și insuficiența locurilor de muncă în oraș este un factor ce generează fenomenul migrației a persoanelor apte de muncă. Ofertele de locuri de muncă în orașul Sîngerei sunt în unitățile economice, preponderent cu activitate de comerț, pe perioada lucrărilor agricole.

Oportunitățile de angajare peste hotare a condiționat creșterea migrației de aproximativ 2 ori în anul 2013 (1571 persoane) comparativ cu anul 2008 (886 persoane).

Numărul persoanelor plecate la muncă peste hotare este comparabil cu numărul persoanelor ocupate (1649) în unitățile economice și instituțiile or. Sîngerei.

Figura 5-8. Plecați peste hotare la muncă

Tinerii în or. Sîngerei nu au oportunități pentru a continua studiile după ciclul liceal și gimnazial, de aceea majoritatea pleacă în mun. Chișinău sau Bălți la instituțiile medii și superioare de învățământ. De asemenea tinerii întâmpină obstacole în găsirea unui loc de muncă, în timp ce orașele mari oferă acces la mai multe oportunități de angajare. Locurile de muncă neatractive și salariile mici, duc la părăsirea localității și contribuie la intensificarea procesului de migrație. Astfel, persoanele tinere și instruite pleacă în căutarea unui loc de muncă, chiar și necalificat, în afara țării.

3.3 Servicii sociale

3.3.1 Educație preșcolară

Învățământul preșcolar constituie prima treaptă a sistemului de educație și instruire și are drept scop principal pregătirea multilaterală a copilului pentru viață, în vederea integrării în activitatea școlară. În oraș sunt patru instituții de învățământ preșcolar cu capacitatea de 740 locuri, care sunt frecventate de 721 copii, asistați de 64 pedagogi. Toate grupele sunt cu predare în limba română. Problemele identificate la etapa de colectare a datelor sunt următoarele: în toate instituțiile nu este amenajat accesul pentru persoane

în cărucior; acoperișul deteriorat la grădinița Nr. 6; regim de încălzire nesatisfăcător cu sobe, lipsește apa caldă la grădinița din s. Vrănești.

Tabelul 3-6. Instituțiile educaționale și de învățământ

Instituția	Anul înființării	Nr. de angajați/ educatori	Capacitatea totală / Beneficiarii reali (nr. de copii)	Suprafața totală / suprafața efectiv utilizată (m2)	Limba de predare
Grădinița nr1	1979	13	105/140	752,9	Română
Grădinița nr.5	1974	17	280/231	1627	Română
Grădinița nr. 6	1984	28	320/314	2474,9	Română
Grădinița din s. Vrănești	1978	6	35/36	309,5	Română

Sursa: Primăria or. Sîngerei

3.3.2 Educație școlară

Învățământul primar și secundar este desfășurat în 3 instituții cu statut de liceu și un gimnaziu cu capacitatea totală de 2740 locuri, care sunt frecventate de 1838 copii, asistați de 138 pedagogi. Majoritatea claselor sunt cu predare în limba română, dar sunt și clase cu predare în limba rusă la liceul „D. Cantemir”. Starea tehnică a clădirilor și a rețelelor inginerești este bună, grație investițiilor realizate în ultimii ani.

Tabelul 3-7. Instituții a ciclului primar și secundar

Instituția	Anul înființării	Nr. de angajați/ profesori (educatori)	Capacitatea totală / nr. beneficiari	Suprafața totală / suprafața efectiv utilizată (m2)	Limba de predare
Liceul teoretic „Olimp”	1976	62	1176/1029	5262	română
Liceul teoretic „D. Cantemir”	1981	28	640/265	3708,5	Română, rusă
Liceul teoretic „M. Eminescu”	1986	18	300/214	2784	română
Gimnaziul „Anton Crihan”	1965	30	624/330	3867,8	română
Centru de creație și agrement pentru copii și tineri	1984	22	350/350	693	română

Sursa: Primăria or. Sîngerei .

3.3.3 Cultura

Activitatea culturală este orientată spre crearea condițiilor pentru dezvoltarea creației populare și a meșteșugurilor tradiționale, pentru desfășurarea la nivel profesionist a activităților culturale și de agrement. Un rol important ține de organizarea participării instituțiilor și formațiilor artistice, interpreților, meșterilor populari la festivaluri, concursuri, expoziții, seminare, simpozioane, conferințe republicane și internaționale.

În domeniul cultural activează următoarele instituții: Casa raională de cultură Sîngerei, Casa de cultură Vrănești, biblioteca or. Sîngerei, muzeul or. Sîngerei.

Tabelul 3-8. instituții de menire social-culturală

Instituția	Anul înființării	Capacitatea totală / Beneficiarii reali (nr. de copii)	Suprafața totală / suprafața efectiv utilizată (m2)
Casa raională de cultură	1956	600/25000	7218/7218
Casa de cultură Vrănești	1960	80/200	280/280
Biblioteca or. Sîngerei	1994	100/3500	280/280

Muzeul or. Sîngerei	Construit-1936 Înființat-2005	80/1250	313,9/313,9
---------------------	----------------------------------	---------	-------------

Sursa: Primăria or. Sîngerei .

3.3.4 Sănătate

Sănătatea publică este asigurată de Centru Medicilor de Familie cu 74 de angajați și Spitalul raional Sîngerei cu 369 angajați. Activitatea instituțiilor medicale se axează pe soluționarea problemelor orientate spre menținerea și ameliorarea nivelului sănătății publice în oraș.

Tabelul 3-9. Instituțiile de sănătate

Instituția	Capacitatea totală / Beneficiarii reali	Serviciile prestate	Personalul angajat
Centru Medicilor de Familie	350(zi)/127700(an)	- Consultații, examinări clinice, biochimice , electrocardiograme, rentgheno fotografii; - Servicii medicale curative și de urgență; - Supravegherea sarcinii și a dezvoltării copilului ; - Imunizări, conform Programului Național; - Prescrierea medicamentelor compensate; - Promovarea modului sănătos de viață	74
Spitalul raional Sîngerei	194(paturi în zi)/ 9037(an)	- servicii medicale de tratament; - servicii de examinări biochimice, cardiograme , rentgheno fotografii, fizioterapeutice ; - servicii de urgență medicală ; - promovarea modului sănătos de viață.	369

Sursa: Primăria or. Sîngerei

3.3.5 Asistența socială

Principalele sarcini ale serviciilor de asistență socială țin de realizarea politicii statului în domeniul asistenței sociale a persoanelor vîrstnice și a persoanelor cu dizabilități, familiilor cu copii, a persoanelor în situații de risc și a grupurilor defavorizate și asigură aplicarea legislației la nivel teritorial, de comun acord cu autoritățile administrației publice locale. De asemenea cooperează cu societatea civilă, inclusiv cu organizațiile neguvernamentale, le antrenează pe acestea la prestarea serviciilor sociale în domeniu, în vederea ameliorării situației persoanelor defavorizate. Pentru evaluarea activității este efectuată analiza eficacității protecției sociale a persoanelor vîrstnice și a persoanelor cu dizabilități, familiilor cu copii, a persoanelor în situații de risc și a grupurilor defavorizate din teritoriu și înaintează propuneri privind îmbunătățirea activității. Una din instituțiile care prestează servicii sociale este „Centru pentru copii și tineri cu dizabilități „Credo”, are 8 angajați și 25 de beneficiari, la o capacitate de 37 de copii.

Tabelul 3-10. Serviciile sociale prestate în localitate

	TOTAL			Persoane în etate			Persoane cu dizabilități			Copii		
	Tot.	F	B	Tot.	F	B	Tot.	F	B	Tot.	F	B
Anul 2012												
Au beneficiat de prestații sociale (de toate tipuri):												
-de compensații pentru perioada de iarnă	595	354	241	158	124	34	212	129	83	225	101	124
-vizite de îngrijire la domiciliul	4224	29	3	25	23	2	7	6	1	0	0	0

Sursa: Primăria or. Sîngerei

3.3.6 Agrement și sport

În oraș este un stadion cu suprafața de 3.99 ha amplasat în partea de Nord-Vest și trei terenuri sportive în cadrul instituțiilor educative cu suprafața de la 0,2 pînă la 1,0 ha.

Tabelul 3-11. Instituții de cultură și agrement

Instituția	Anul înființării	Nr. de angajați/ profesori (educatori)	Capacitatea totală / Beneficiarii reali (nr. de copii)	Suprafața totală / suprafața efectiv utilizată (m2)	Limba de predare
Centru de creație și agrement pentru copii și tineri	1984	22	350/350	693	română
Școala de arte „M. Dolgan”	1974	14	210/117	794,5	română

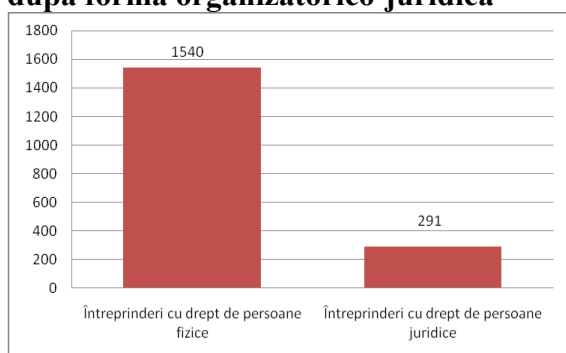
Sursa: Primăria or. Sîngerei

4 Economia locală și nivelul de competitivitate regională

4.1 Structura economiei

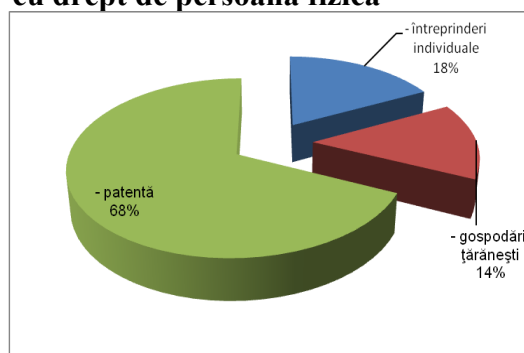
Conform datelor statistice de care dispune primăria, în oraș la data de 01.01.2013 erau înregistrați 1831 agenți economici, dintre care 1540 întreprinderi cu drept de persoane fizică, inclusiv 1050 deținători de patentă și 291 întreprinderi cu drept de persoană juridică. Totodată se constată lipsa diversității activităților economice, ce denotă o dezvoltare slabă a sectorului de afaceri. Majoritatea activităților economice sunt desfășurate în domeniul agricol și comerț. În structura întreprinderilor, după forma organizatorico-juridică, ponderea cea mai mare, o dețin întreprinderile cu drept de persoană fizică, care constituie 84% din numărul total de unități economice, care sunt active.

Figura 4-1. Repartizarea agenților economici economici, după forma organizatorico-juridică

Sursa: Primăria or. Sîngerei

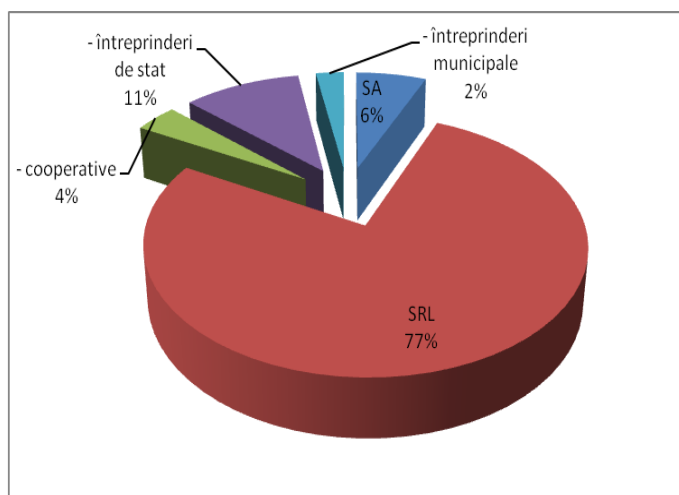
Figura 4-2. Repartizarea agenților cu drept de persoană fizică

Sursa: Primăria or. Sîngerei

În structura întreprinderilor, cu drept de persoană fizică, ponderea cea mai mare o dețin întreprinderile cu drept de persoană fizică care activează în bază de patentă de întreprinzător (68%), întreprinderile individuale dețin o cotă de 18%, gospodăriile țărănești 14%.

Figura 4-3. Repartizarea agenților economici persoane juridice

Întreprinderile cu drept de persoană juridică în proporție de 77% sunt SRL după forma organizatorico-juridică, întreprinderile de stat au o pondere de 11%, societățile pe acțiuni (SA)-6%, cooperativele-6%, întreprinderile municipale-2%.

Numărul de agenți economici în perioada 2009-2013 nu s-a schimbat semnificativ, fiind caracterizată prin menținerea numărului de unități pentru toate formele organizatorico-juridice, excepție fiind SRL, numărul cărora s-a mărit cu 40% (51 unități). După forma de proprietate, majoritatea unităților economice sunt în domeniul privat.

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Tabelul 4-1. Agenții economici după forma organizatorico-juridică

Agenți economici	2009	2010	2011	2012	2013
Total:					
Întreprinderi persoane fizice, inclusiv:	1536	1758	1826	1846	1540
- întreprinderi individuale	238	245	253	264	270
- gospodării țărănești	211	215	216	218	220
- patentă	1087	1298	1357	1364	1050
Întreprinderi persoane juridice, inclusiv:	231	250	264	277	291
- societăți pe acțiuni	15	15	15	15	15
- societăți cu răspundere limitată	131	143	156	168	182
- cooperative	9	9	9	9	9
- întreprinderi de stat	25	25	25	25	25
- întreprinderi municipale	6	6	6	6	6

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Agricultura. Sectorul agricol are în gestiune terenul arabil cu suprafața de 4527,76 ha, ce constituie 54,64% din suprafața totală a terenurilor, dintre care 104,75 ha sunt proprietate a APL. Plantațiile multianuale constituie 344,21 ha, dintre care vii -185,3 ha, livezi 158,91 ha. Unitățile economice care activează în agricultură cultivă preponderent culturi cerealiere. Investițiile în sectorul agricol și în domeniul prelucrării materiei prime este nesemnificativ, deoarece este nedevelopată infrastructura susținere a antreprenoriatului.

Datele de care dispune APL nu redau în totalitate situația reală în sectorul agricol, deoarece sunt utilizate date declarate de către producătorii agricoli, iar APL nu dispune de instrumente de verificare a volumului producției reale și în special a volumelor cheltuite pentru consum propriu de către gospodăriile țărănești.

Domeniul **comerțului** este mai dinamic, deoarece solicită investiții mai mici comparativ cu celelalte activități economice. Spectrul produselor comercializate include produsele alimentare, băuturi, materiale de construcție, articolele electrice și de uz casnic etc. Lipsa proiectelor investiționale în domeniul micului business este urmare a climatului investițional nefavorabil și dezvoltarea unilaterală a micului business în domeniul comerțului. Situația poate fi îmbunătățită prin dezvoltarea infrastructurii de suport a antreprenoriatului și prin transferul de cunoștințe în domeniul afacerilor.

Industria. În oraș activează 2 unități economice care au aproximativ 100 de angajați, în celelalte unități economice numărul de angajați variază de la 10 pînă la 30 persoane. SRL "Gelibert" este specializat în producerea băuturilor răcoritoare, iar „Euroconfex” SRL activează pe segmentul elementelor de vestimentație. De asemenea un loc important al industriei de prelucrare este ocupat de „Panifcoop”, care are aproximativ 50 de angajați și este specializat pe produse de panificație.

Tabelul 4-2. Principalii agenți economici

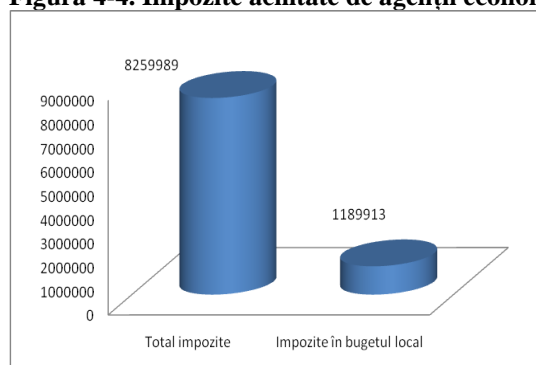
Nr.	Denumirea agentului economic	Domeniul de activitate	Forma de proprietate	Volumul vânzărilor, mii lei 2012	Nr. angajați	Profit/Pierderi, mii lei(2012)	Total impozite, mii lei	Impozite în buget local, mii lei
1.	SRL „Gelibert”	producător	privată	35794,634	97	61805,00	1918187,30	268798,28
2.	Consumcoop Vrancești	comerț	colectivă	5129,782	55	2769,00	731999,81	102617,26
3.	Euroconfex SRL	producător	privată	3225,554	111	-2266212	722876,89	176363,80
4.	SRL „Morins Con”	comerț	colectivă	10885,265	26	374766,00	611811,74	51642,60
5.	Îl „Iurcu Ana”	comerț	Privată	11974,349,	48	-1462628,05	575151,40	34901,20
6.	Colprodcoop	Comerț	colectivă	4630,545	24	-192144,00	523455,18	87490,80
7.	SRL „Helicom Nord”	comerț	Privată	2139,214	11	136383,00	456114,37	55129,02
8.	Centru Zonal ameliorare si reproducere	servicii	de stat	3475,998	18	127974,00	451380,42	101028,72
9.	SRL „Ecodublu -Com	servicii	Privată	2638,782	1	238731,00	383573,11	20235,92

Nr.	Denumirea agentului economic	Domeniul de activitate	Forma de proprietate	Volumul vânzărilor, mii lei 2012	Nr. angajați	Profit/Pierderi, mii lei(2012)	Total impozite, mii lei	Impozite în buget local, mii lei
10.	Panifcoop Sîngerei	producător	colectivă	5554,774	49	227632,00	380531,57	58743,78
11.	Consumcoop Sîngerei	comerț	colectivă	3705,513	19	-72304,00	379149,37	49744,00
12.	Agroenergetica SRL	servicii	Privata	1669,782	20	28155,00	327172,84	22188,99
13.	DPGCL	servicii	municipală	1314,942	30	-36172,00	285998,49	23001,35
14.	SRL „Magma Culacov”	comerț	Privată	2961,473	10	65576,00	261335,84	30653,00
15.	SRL „Protion Agro”	agricultură	colectiva	4287,304	32	808467,00	251251,10	107374,21
	Total				551		8259 989	1189 913

Sursa: Primăria or. Sîngerei

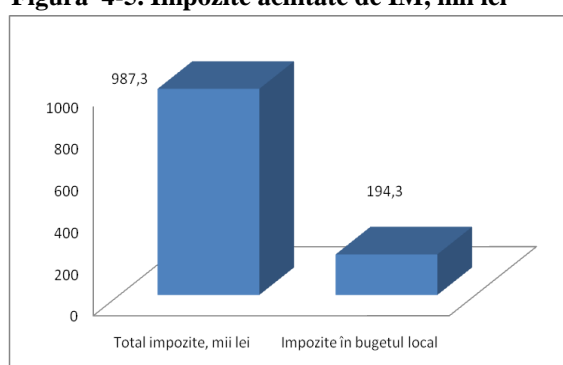
Din totalul impozitelor plătite de agenții economici cota impozitelor locale este de aproximativ 14,4%. Din totalul impozitelor plătite de întreprinderile municipale cota impozitelor locale este de aproximativ -19,7%.

Figura 4-4. Impozite achitate de agenții economici, lei.

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Figura 4-5. Impozite achitate de ÎM, mii lei

4.2 Caracteristici și tendințe ale activității economice

Economia orașului este reprezentată de activități comerciale, servicii, activități agricole. Activitățile de prelucrare a culturilor agricole nu înregistrează dezvoltare fiind la nivelul colectării și depozitării materiei prime de gospodăriile agricole. Situația este agravată de calamitățile naturale, de diversificarea redusă a produselor agricole și de nivelul scăzut al productivității. De asemenea, capacitatea redusă de prelucrare și marketing determină un nivel scăzut al competitivității produselor locale pe piață.

Orașul se confruntă cu probleme, care împiedică asigurarea capitalului necesar pentru investiții și diversificarea activităților economice, printre care accesul limitat la resurse financiare, tehnologii agricole și industriale depășite, serviciile de consultanță insuficient dezvoltate, accesul limitat la informație, servicii subdezvoltate de suport al afacerilor. Din cauza problemelor economice, condițiile de viață și de lucru în oraș sunt foarte dificile, spectrul activităților economice este foarte limitat și cererea pentru locuri de muncă bine plătite este scăzută, fapt ce influențează populația să plece în alte localități sau peste hotarele țării. Acest fapt cauzează exodul populației, în special, a forței de muncă calificate.

Nivelul cunoștințelor privind cerințele aferente serviciilor de creditare (pregătirea planurilor de afaceri, informația privind gajul etc.) a populației este relativ scăzut. Aceasta conduce la o capacitate redusă a afacerilor și la un mediu defectuos pentru dezvoltarea economică. Datorită poziționării geografice, orașul dispune de un potențial înalt pentru dezvoltare. Totuși acest lucru e posibil doar în cazul în care localitatea poate explora toate oportunitățile prin formarea unui mediu de afaceri favorabil și prin sporirea atractivității investițiilor. Crearea și consolidarea serviciilor de suport și consultare va asigura

disponibilitatea expertizei necesare, eficiența și calitatea prestării serviciilor. Extinderea serviciilor instituțiilor de consultanță va îmbunătăți calitatea și va lărgi spectrul serviciilor prestate.

În prezent domeniile pentru investiții sunt industria de prelucrare a producției agricole, transport, comunicații și comerț. De asemenea, există și alte oportunități: dezvoltarea turismului și producerea materialelor de construcție. Totodată sunt necesare servicii de dezvoltare a afacerilor, pentru a îmbunătăți mediul de afaceri și a accelera dezvoltarea economică a orașului.

Pilonii economici. „Gelibert” SRL este agentul economic cu pondere importantă în economia locală, care are aproximativ 100 de angajați și plata impozitelor anuale este de 2 mln lei dintre care 268 mii lei în bugetul local (tabelul 4-2). Unitatea economică este deținătorul mărcii comerciale „AQUA UNIQA” și producătorul apei minerale iodate Aqua Uniqa. Inițial au fost necesare să fie bine puse la punct dimensiunile metrologice și de marketing ale companiei. Un studiu detaliat al pieței a identificat principalele produse pe piață preferințele consumatorului și cultura de consum, un studiu a standardelor și a legislației care reglementează piața băuturilor răcoritoare. Resurse semnificative au fost alocate și pentru realizarea studiului științifico-practic de măsurare a impactului pe care îl are apa potabilă iodată asupra insuficienței de iod la copiii de vârstă școlară. Cel mai mare impact l-a avut și-l deține continuu cota investițiilor de marketing social integrat care a reușit să creeze din Marca Comercială aqua unIqa, Brandul aqua unIqa responsabil social, cu o credibilitate înaltă și indicatori robusți de preferință și apreciere a consumatorilor.

4.3 Activitate investițională

În scopul dezvoltării sectorului întreprinderilor mic și mijlocii în Moldova a fost creată baza legislativă și economică în cadrul căreia sunt funcționale următoarele acte legislative: cu privire la activitatea de antreprenariat; cu privire la privatizare; cu privire la zonele economice libere, cu privire la leasing; programe de stimulare a investițiilor din remitențe ș.a. Fluxul de investiții depinde de climatul de afaceri deficitar, deoarece pentru investitori este importantă stabilitatea și predictibilitatea terenului legislativ, transparenta implementării legislației precum și un sistem judecătoresc independent. De asemenea important, la luarea deciziei investiționale se ține cont de calitatea și accesibilitatea infrastructurii tehnice.

Pe de altă parte piața internă mică, precum și divizarea acesteia, reduce considerabil atractivitatea investițională nu doar pentru investitorii externi, dar și pentru investitorii interni ce reduce considerabil dezvoltarea sectoarelor orientate spre piața internă. Orașul dispune de spații a întreprinderilor, care în prezent nu au ritmul anterior de producție printre care S.A „Fabrica de vin”, Întreprinderea de creștere a porcinelor, fabrica de conserve și altele. Totodată sunt oportunități de investiții pentru 34 ha de terenuri (tabelul 4-3).

Tabelul 4-3. Principalele imobile și terenuri propuse pentru investiții.

Imobil, teren	Suprafață	Domeniul	Destinația
Teren str. Ocolirii	12ha	construcții	Case de locuit prin ipotecă
Teren str. Independenței	2 ha	construcții	Fabrică de prelucrare fructe și legume
Teren str. Ocolirii	14 ha	construcții	Case de locuit pentru persoane fizice
Teren în regiunea SA,, Red-Nord,,	2,5 ha	construcții	Case de locuit pentru persoane fizice
Teren in regiunea Spitalului Raional	0,60ha	construcții	Case de locuit pentru persoane fizice
Teren în regiunea „A.Crihan”	2,8	construcții	Case de locuit pentru persoane fizice
Teren str. Independenței 140	0,021 ha	construcții	Centru comercial

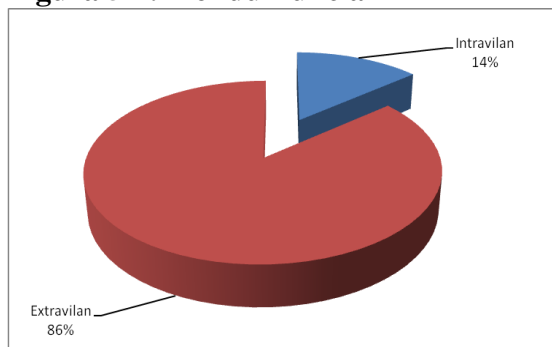
Sursa: Primăria or. Sîngerei

5 Infrastructura edilitară

5.1 Fondul funciar

Teritoriul or Sîngerei este amplasat pe partea stîngă a văii r. Ciulucul Mare, care are o expoziție orientată spre Sud. pe o întindere de 5300 m. Relieful, unde este amplasată localitatea este ușor înclinat cu o pantă de 4-5, fragmentat de trei vîlcele din direcție submeridională.

Figura 5-1. Fondul funciar

La data de 01.01.2013 suprafața totală a orașului a constituit 8285,25 ha, din care ponderea extravilanului este de 7137,05 ha (86%), a intravilanul este de 1148,23 (14%) destinat pentru construcția de locuințe, obiective sociale și alte construcții.

Intravilan - teritoriul ocupat de terenuri, amenajări și construcții ce constituie localitatea, inclusiv terenuri prevăzute pentru extindere. *Extravilan* - teritoriul din afara intravilanului localității cuprins în limita teritoriului administrativ, care înglobează activități dependente sau nu

de funcțiile localității.

Tabelul 5-1. Structura fondului funciar după destinație și gestiune, ha

Gestionarul	Teren arabil	Vii	Livezi	Pășuni /fânețe	Plantații forestiere	Râuri, lacuri, bazine	Drumuri	Străzi	Construcții și curți	Rîpi	Alunecări de teren	Alte terenuri	Total
APL	104,75	4,15	2,65	1049,3	582,47	130,58	168,06	127	94,31	7,87	9,22	274,17	2554,53
Privat	4421,31	181,15	156,26	6,05	17,2		30,6		185,07				4997,64
Proprietate publica a statului	1,7	0	0	0	552,9	61,66	71,16	0	35,26	0	10,4	0	733,08
Total	4527,76	185,3	158,91	1055,35	1152,57	192,24	269,82	127	314,64	7,87	19,62	274,17	8285,25

Sursa: Primăria or. Sîngerei

5.2 Structura terenurilor

În structura terenurilor, ponderea terenurilor cu destinație agricolă este de 60%, inclusiv teren arabil – 54,65%, livezi – 1,92%, vii – 2,24%, după care urmează terenurile ocupate de râuri și lacuri-2,32%, plantații forestiere 13,91%, drumuri 3,26%, străzi-1,53%, pășuni cu o pondere de 12,74%, construcții-3,8%, alunecări de teren-0,24%, rîpi-0,09% din suprafața totală a terenurilor.

Terenurile afectate de alunecări active sau anterioare ocupă o suprafață de 19,62 ha și sunt amplasate în partea de Vest a localității.

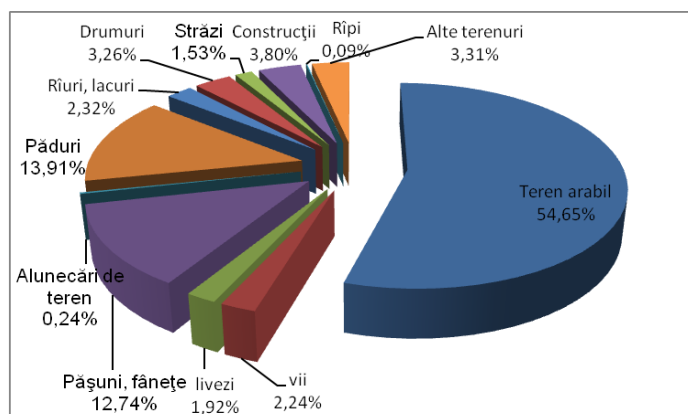
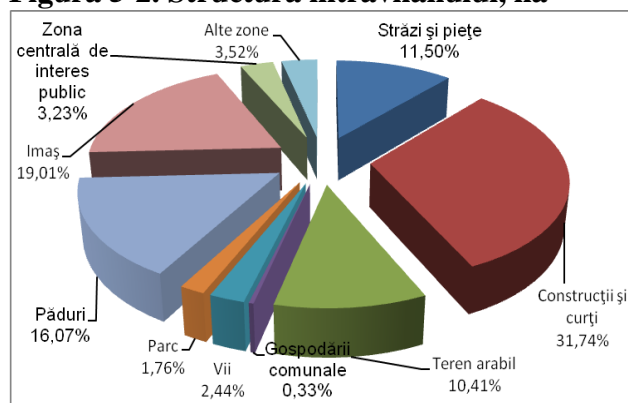

Figura 5-2. Structura terenului după destinație

Teritoriile pentru locuire presupun asigurarea cu elemente ale infrastructurii edilitare, de transport și comunicații, sporirea nivelului de amenajare a sectoarelor de locuințe, modernizarea infrastructurii sociale și creșterea calității serviciilor de utilități publice. Din suprafața totală a intravilanului de 1148,23 ha, sunt ocupate de străzi și piețe 132,04 ha, construcții și curți 364,4 ha, obiecte social culturale și de uz public 37,07 ha, iar 184,5 ha păduri și 218 ha imaș.

Terenurile cu destinație agricolă sînt terenurile arabile, plantațiile multianuale, fînețele, imașurile, pepinierele și altele asemenea. Terenurile agricole pot fi atribuite în folosința întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor agricole, precum și cetățenilor pentru agricultură, legumicultură, pășuni și fînețe.

Figura 5-2. Structura intravilanului, ha

Terenurile ocupate de infrastructura de transport în structura funcțională se divizează în terenuri ocupate de drumuri 269,82 ha și străzi 127 ha. Factorii ce influențează menținerea acestei structuri sunt lanșaful, elementele infrastructurii, sistemul existent de străzi și densitatea spațiilor de locuit. Infrastructura stradală rămâne a fi nedevelopată din cauza costurilor înalte la realizarea acesteia.

Terenurile fondului silvic ocupă o suprafață de 1152,6 ha, ce reprezintă 14% din suprafața totală a terenurilor, dintre care 582,47 ha sunt proprietate a unității administrativ teritoriale, 17,2 ha este proprietate privată, 552,9 ha proprietate publică a statului. Terenuri ale fondului silvic sînt terenurile acoperite cu păduri, precum și cele neacoperite cu păduri, însă destinate împăduririi.

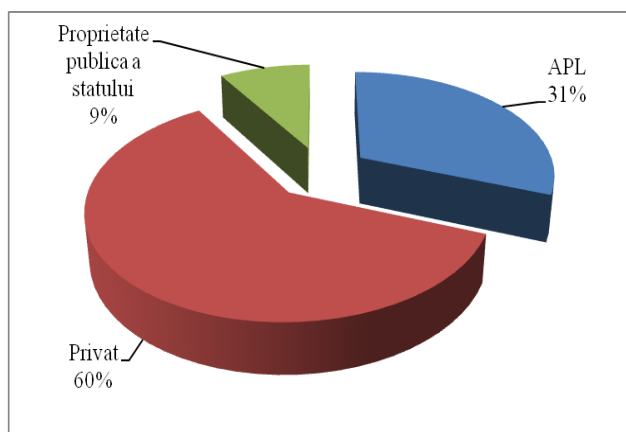
Terenurile fondului apelor ocupă o suprafață de 192,24 ha, dintre care 61,66 ha sunt proprietate a statului, iar 130,58 ha proprietate a APL. Terenuri ale fondului apelor sînt terenurile aflate sub ape - albiile cursurilor de apă, cuvetele lacurilor, iazurilor, rezervoarelor de apă - mlaștinile, terenurile pe care sînt amplasate construcții hidrotehnice și alte amenajări ale serviciului apelor, precum și terenurile repartizate pentru fișiile de deviere (de pe maluri) a rîurilor, a bazinelor de apă, canalelor magistrale intergospodărești și a colectoarelor.

Terenurile fondului apelor ocupă o suprafață de 192,24 ha, dintre care 61,66 ha sunt proprietate a statului, iar 130,58 ha proprietate a APL. Terenuri ale fondului apelor sînt terenurile aflate sub ape - albiile cursurilor de apă, cuvetele lacurilor, iazurilor, rezervoarelor de apă - mlaștinile, terenurile pe care sînt amplasate construcții hidrotehnice și alte amenajări ale serviciului apelor, precum și terenurile repartizate pentru fișiile de deviere (de pe maluri) a rîurilor, a bazinelor de apă, canalelor magistrale intergospodărești și a colectoarelor.

5.3 Proprietatea și valoarea terenurilor

Structura terenurilor după forma de proprietate, pentru teritoriul orașului include:

- Terenuri proprietate privată – 4997,64 ha, ce constituie aproximativ 60 % din totalul de terenuri.
- Terenuri proprietate publică – 2554,53 ha sau 31% din suprafața totală. Cea mai mare parte a terenurilor sunt cele ocupate de terenurile ocupate de pășuni-1049,3 ha, după care urmează terenuri pentru plantații forestiere (582,47 ha), drumuri -168,06 ha.

- Terenuri proprietate publică a statului – 733,08 ha sau 9% din suprafața totală a terenului, care include terenuri ale fondului silvic -552,9 ha, terenuri aflate sub ape - 61,66 ha, drumuri -71,16 ha, construcții-35,26 ha, inclusiv terenuri destinate infrastructurii edilitare.

forma de proprietate

Figura 5-4. Structura terenurilor după

Calitatea a solurilor este apreciată prin bonitatea lor. Bonitatea este estimarea comparativă a fertilității solurilor în funcție de proprietățile lor obiective, posibilitățile de obținere a recoltelor de culturi agricole. În baza comparabilității diferitelor tipuri și sub tipuri de soluri cu etalonul (cel mai fertil sol - cernoziomul tipic luto-argilos), precum și ca rezultat al experimentărilor și observațiilor, a fost elaborată scara de bonitare a tuturor solurilor Moldovei. Deosebirile dintre soluri sunt exprimate în unități relative - puncte, care sunt calculate în baza proprietăților concrete ale solurilor și prin nota de bonitate se află interdependența cu recolta principalelor culturi agricole. Cea mai înaltă notă de bonitate este egală cu 100 puncte.

Tabelul 5-2. Clasificarea solului orașului după bonitate

Categoriile de	Arabil	Culturi	Păduri	Pășuni,	Lot lângă	Lot
----------------	--------	---------	--------	---------	-----------	-----

terenuri		multianuale		finete	casă	p/constr.
Bonitatea	62	55	39	38	64	52

Sursa: Primăria c. Sîngerei

Nota de bonitate de bază a nivelului de fertilitate a tipurilor și sub tipurilor genetice de sol se corectează folosind coeficienții de corecție, care, în principiu, reflectă gradul de degradare a solului, micșorând nota lui inițială de bonitate.

Valoarea de piață a terenului. În perioada 2009-2013 au fost vîndute terenuri cu suprafața de 54.34 ha la prețul de 1 871,4 mii lei, ce reprezintă 34 431,4 lei/ha. Factorii care influențează prețul terenului sunt amplasarea față de drumurile de acces, prezența infrastructurii de utilități.

Tabelul 5-3. Piața funciară.

	2009	2010	2011	2012	2013
Numărul tranzacțiilor	49	26	24	22	12
Suprafața teren., ha	46	2,43	1,6	1,61	2,7
Valoarea totală, mii lei	227,3	634,0	387,7	361,4	261,0

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Tendențele perioadei 2009-2013 reflectă prezența unui interes fluctuant pentru terenurile cu destinație agricolă și neagricol, care este generat de eficiența joasă a activităților economice.

5.4 Fondul locativ

Fondul locativ include blocuri cu multe etaje și case individuale. În partea veche a or. casele sunt construite din materiale locale: argilă, nisip, pe cînd pentru casele cu o vechime mai mică de 30 ani a fost utilizat calcarul (coteleț). De obicei în gospodărie sunt spații de locuit pentru perioada de iarnă, nu este utilizată toată suprafața caselor, în perioada rece a anului.

Tipul de gospodării în oraș în majoritatea cazurilor este tradițional rurală, în componența căreia sunt un șir de construcții auxiliare, spații de depozitare. Spațiul de locuire și terenul de pe lîngă casă sunt concomitent și spații pentru creșterea plantelor multianuale și unianuale.

5.4.1 Portofoliu de locuințe

Numărul total de case (locuințe) la 01.01.2013 era de 5681 unități, suprafața totală a fondului locativ este de 294 160 m². Numărul de apartamente în case de locuit cu multe etaje este de 1645 unități cu o suprafață de 49 947 m², numărul de case este de 4036 unități cu o suprafață de 244 213 m². În același timp 285 case sunt la etapa de construcție. Suprafața de spațiu locativ pentru o persoană, la o populație de 13360 locuitori este de 22,1 m².

Tabelul 5-4. Dinamica asigurării localității cu servicii edilitare

Servicii edilitare	2009	2010	2011	2012	2013
Nr. apartamente/gospodării					
Înzestrate cu apeduct	1514/2595	1514/2636	1515/2712	1515/2935	1515/2994
Înzestrate cu canalizare	1444/12	1444/28	1445/37	1445/46	1445/62
Asigurate cu gaze naturale		600/1100	612/1195	710/1245	746/1311
Conectate la rețeaua telefonică	4230	4280	4450	4680	4800
Conectate la rețeaua electrică	5254	5323	5351	5373	5396
Conectate la rețeaua de încălzire	-	-	-	-	-
Nr. caselor noi date în exploatare	32	38	24	36	18

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Gradul de asigurare cu energie electrică este de 100%, gradul de asigurare cu apă potabilă prin rețeaua de apeduct este de aproximativ 80% din numărul total de gospodării. În anul 2010 au demarat lucrările de construcție a rețelelor de gaze naturale și în anul 2013 erau conectate la rețea aproximativ 2057 de gospodării ce reprezintă aproximativ 36% din numărul total de gospodării.

Proprietatea. Spațiul locativ, după forma de proprietate este proprietate privată, rezultat din construcția individuală caracteristică și privatizarea locuințelor din blocurile de locuit.

5.4.2 Piața imobiliară

Valoarea imobilului este influențat, de suprafața casei, etajarea, materialele de construcție utilizate, accesul la utilități, infrastructura rutieră existentă în prejmă. De cele mai dese ori consultarea părților în procesul de vânzare-cumpărare este realizat de către secretarul primăriei, angajații Oficiului cadastral teritorial Sîngerei, notarii care mediază tranzacțiile.

Avînd în vedere volumul mic de tranzacții imobiliare, companiile specializate în tranzacții imobiliare nu sunt prezente în localitate. Pentru difuzarea informațiilor de vânzare sunt utilizate instituțiile media din centrul raional și din mun. Bălți.

Tabelul 5-5. Piața imobiliară

	2009	2010	2011	2012	2013
Numărul tranzacțiilor	-	1	-	1	-
Suprafața teren., ha	-	0,11	-	0,16	-
Valoarea totală, mii lei	-	500000	-	460000	-

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Administrația publică locală nu ține registrul imobilelor în vânzare sau a solicitărilor de imobile, dar duce evidența proprietarilor de imobile, pentru a asigura colectarea impozitului pe imobil. Administrația publică locală organizează licitații de vânzare sau arendă a imobilelor proprietate publică, în corespundere cu legislația în vigoare a Republicii Moldova.

5.5 Utilități publice

Transport. Orașul are conexiune la rețeaua de drumuri națională prin intermediul drumului R14 Chișinău-Bălți. Distanța directă pîna în mun. Chișinău este de 101 km. Calea ferată se află la o distanță de 20 km, în mun. Bălți. Lungimea totală a rețelei de drumuri în or. Sîngerei este de 53,3 km, dintre care 19 km sunt cu acoperire rigidă. Majoritatea drumurilor (61%) sunt fără acoperire rigidă (asfalt și petriș). Totodată drumurile locale și rețeaua stradală este într-o stare avariată. Doar 39% din străzile interne ale orașului sunt asfaltate, celelalte necesitînd o amenajare și o reparație costisitoare.

Rețeaua contemporană a străzilor și drumurilor a fost determinată de amplasarea orașului în calea transportului tranzit, care leagă or. Bălți cu or. Chișinău și cu alte raioane a republicii. Rețeaua existentă a străzilor și drumurilor în centrul orașului are formă liniar dreptunghiulară, care este divizată în cartiere mici cu lățimea de 200-250 m, în partea de jos a străzii principale (Independenței). Un grad de amenajare mai mare are str. Independenței, Testemițeanu, Ștefan cel Mare, A. Crihan și drumul de ocolire a orașului.

Tabelul 5-6. Infrastructura de transport

Categorii	Km, Nr.
Drumuri publice, km	65km
-de importanta nationala,	12km
-inclusiv cu îmbrăcăminte rigidă	12km
De importanta locala	53km
-inclusiv cu îmbrăcăminte rigidă	25km
Linii de cale ferată, km	-
Stații de așteptare	21
Mijloace de transport existente	

- autoturisme	1470
- autobuse	12
- camioane	25

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Lungimea totală a rețelei străzilor și drumurilor constituie 65 km din care 19 km sunt asfaltate, 15 sunt construite în varianta albă, celelalte sunt drumuri de țară. Străzile principale Independenței, Testemițeanu, A. Crihan și Rădoaia, care unesc centrul cu drumul de ocolire necesită reconstrucții. Toate străzile cu circulație în ambele direcții au 2 benzi de circulație. Străzile cu însemnătate locală adesea nu sunt amenajate și au lățimea părții carosabile 6,0-7,0 m. Toate străzile se folosesc pentru circulație în toate direcțiile.

Tabelul 5-7. Caracteristica principalelor străzi

	Denumirea	Lățimea liniei roșii	Lățimea părții carosabile	Îmbrăcă mintea	Trotuare 1-1,5 m.	Categoria
1.	Independenței	45	9,0	Asfalt	Asfalt	Strada principală
2.	Testemițeanu	40	9,0	Asfalt	Asfalt	Orășenească
3.	A.Crihan	30	9,0	Asfalt	Asfalt	Orășenească
4.	Stefan cel Mare	30	7,0	Asfalt	Asfalt	Raională
5.	Mihai Viteazul	25	7,0	Asfalt	Asfalt	Raională
6.	Radoaia	25	7,0	Asfalt	Asfalt	Orășenească
7.	Negruzzi	25	7,0	Asfalt	Asfalt	Raională
8.	Bogrin	25	7,0	Asfalt	Asfalt	Raională

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Transportul interurban. Pasagerii sunt deserviți de parcul de autobuze nr.35. Transporturile interurbane se efectuează cu 24 autobuze care deservește atât transportul interurban, cât și cel orășenesc.

Transportul public. În timpul de față, o rută orășenească leagă spitalul orășenesc, zona industrială și centru. Lungimea rutei este de 12,5 km. Costul călătoriei este de 2 lei.

În localitate sunt 1470 autoturisme, 12 autobuse, 25 camioane proprietate privată.

Tabelul 5-8. Transportul de pasageri

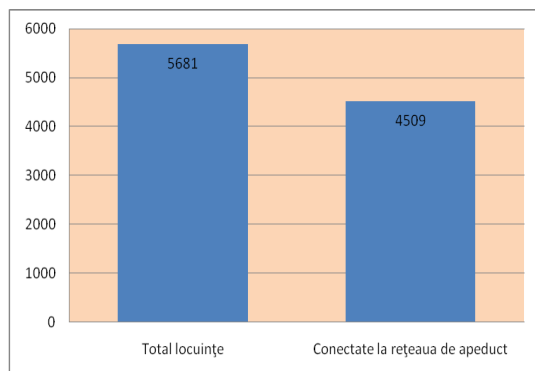
Destinație	Nr. rute	Capacitatea zilnică	Prețul călătoriei	Tipul transportului (public / privat)
In interiorul orașului	10 rute/zi	1138 pers	2 lei	public
Intre oraș și Bălți	6 rute/zi	80 pers	15 lei	privat
Intre oraș și Chișinău	2 rute/zi	60 pers	40 lei	privat
Serviciu taxi local	4	300 pers/zi	25 lei	privat

Sursa: Primăria or. Sîngerei

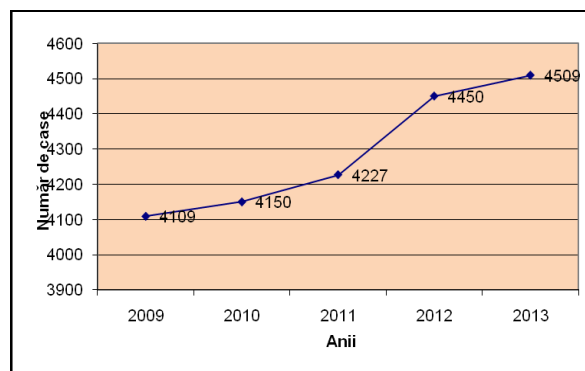
Alimentarea cu apă este efectuată din 12 sonde arteziene subterane, care deservește 1514 abonați în casele cu multe etaje și 2995 abonați în casele individuale cu o pondere de aproximativ 80% din totalul de 5681 de gospodării. Unele întreprinderi utilizează apa din fântinile arteziene amplasate pe teritoriul acestora. De asemenea este folosită apă din fântinile mină, dar calitatea nu corespunde cerințelor de calitate.

Figura 5-5. Gradul de conectare la apeduct

Figura 5-6. Dinamica conectării la rețeaua de apeduct

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Sursa: Primăria or. Sîngerei

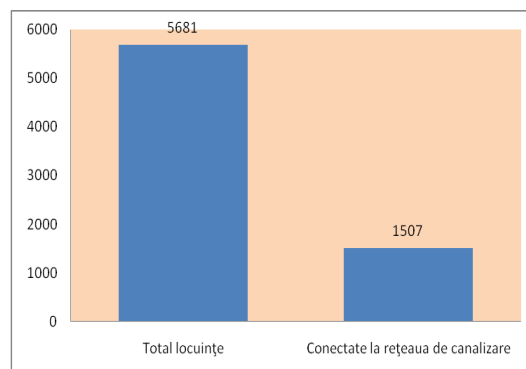
Rețeaua centralizată de apeduct în oraș este deservită de ÎM DP „Apă Canal”, care are 43 angajați și un volum de vânzări de 3972 mii lei anual, la un volum de 21 mii m³ de apă lunar. Tarifele la apă aprobate conform deciziei consiliului orășenesc Sîngerei nr. 2/17 din 23.03.2012 pentru anul 2013:

- Persoanele fizice – 9,00 lei
- Persoane juridice – 40,00 lei
- Instituțiile bugetare -13,00 lei
- Construcții și spălătorii -50,00

Achitățile se realizează lunar, prin intermediul bonurilor de consum. Unii beneficiari de servicii achită cu întârziere serviciile, ce determină administrația ÎM DP „Apă Canal”, să efectueze deconectări. Veniturile prestatorului de servicii sunt cheltuite pentru plata salariului angajaților, plata energiei electrice și a lucrărilor curente pentru întreținerea rețelei de aprovizionare cu apă.

Sistemul centralizat de canalizare nu cuprinde întreaga localitate, iar apele uzate de la o parte de obiecte sunt deversate în r. Ciulucul Mare fără a fi curățate. În microzona industrială de Vest este construită o stație de purificare locală, dar care nu este funcțională. În sectorul construcțiilor cu multe etaje din centrul orașului apele sunt evacuate la stația de epurare, care are o productivitate de 400 m³/24 ore. Stația se găsește în apropierea spațiului locativ fără a fi amenajate zone sanitare de protecție.

Figura 5-7. Locuințe conectate la rețeaua de canalizare

Conform deciziei consiliului orășenesc nr. 2/17 din 23.03.2012 tarifele pentru servicii de canalizare sunt următoarele:

- Populație - 5,00 lei
- Persoane juridice – 17,50 lei
- Instituțiile bugetare – 16,00 lei

La rețeaua de canalizare sunt conectate 1445 locuințe în casele cu multe etaje și 62 abonați în casele individuale cu o pondere de aproximativ 26,5% din totalul de 5681 de gospodării. Volumul mediu lunar de ape reziduale evacuat este de aproximativ canalizare -9000 m³.

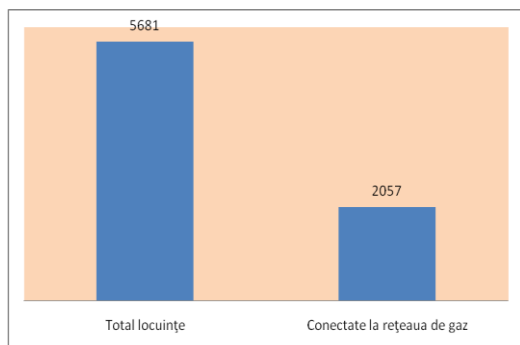
Încălzirea este realizată pentru fiecare locuință separat, avînd în vedere stilul rural de case individuale. Apartamentele din blocurile locative de asemenea au sisteme individuale de încălzire, deoarece sistemul centralizat nu este funcțional mai mulți ani. Sectorul individual este dotat cu sisteme de încălzire prevăzute pentru utilizarea combustibilului solid, iar în procesul de conectare la rețeaua de gaz natural se instalează centrale termice, care utilizează în calitate de combustibil gazul natural.

La 01.01.2013, aproximativ 2057 gospodării (36% din totalul de 5681 gospodării) erau conectate la rețeaua de gaz, ce permite utilizarea pentru încălzire a locuințelor. Sectorul caselor particulare sunt asigurate cu căldură de la sobe, pentru care în calitate de combustibil se folosește gazul natural sau

combustibil fosil. De centrale termice individuale dispun toate instituțiile publice, dintre care majoritatea utilizează în calitate de combustibil gazul natural. În grădinița și Casa de cultură din s. Vrancești, pentru încălzirea încăperilor se utilizează sobe, care consumă combustibil solid.

Gaz natural. Gazoductul branșament Alexăndreni – Sîngerei a fost construit din contul bugetelor de stat, județean și raional, recepționat la 14.02.2004. Acest gazoduct a devenit sursa de gazificare a raionului, care a deschis procesul de gazificare, de la care s-au ramificat alte gazoducte. Traseul de gaz de tensiune înaltă, Alexăndreni-Sîngerei, traversează teritoriul orașului în partea de Nord a localității.

Figura 5-9. Ponderea conectării la rețeaua de gaz

Rețeaua de gaz este proiectată pentru orașul Sîngerei, dar este construită numai în partea de Nord și centrală a orașului, unde sunt amplasate instituțiile de învățămînt. Traseul central a rețelelor de gaz și ramificațiile pe străzi a fost construit din sursele companiei private, care în prezent a sistat procesul de extindere a rețelelor.

În prezent, la rețeaua de gaz sunt conectate centralele termice a liceelor, grădinițelor și altor instituții educative și aproximativ 2057 de gospodării individuale, (36% din totalul de 5681 gospodării).

Energie electrică. Orașul este deservit de RED „Nord” prin substația 35/10 kw „Sîngerei”, care este amplasată în partea de Est a localității și este conectată la WL 35kw. Toate locuințele sunt conectate la rețeaua de electricitate.

Telefonie și comunicații. Rețelele de telefonie fixă sunt deservite de Întreprinderea de stat S.A.„Moldtelecom”. La data de 01.01.2013 erau aproximativ 4800 de abonați, ce constituie 84,5 % din numărul total de gospodării (5681 gospodării) din oraș, cu o pondere de 36 posturi telefonice la 100 de locuitori. Acest indicator este mai mare decît media pe țară (25 posturi telefonice la 100 de locuitori). Orașul se află în aria de acoperire a operatorilor de telefonie mobilă Orange, Moldcell și Unite, care oferă întreaga gamă de servicii disponibile, inclusiv Internet oferite de Moldtelecom și Starnet. Capacitatea de recepționare a posturilor TV și radio prin eter este satisfăcătoare. Sunt recepționate posturile TV Moldova 1, Prime, ș.a emise pe teritoriul Republicii Moldova. De asemenea este funcțională rețeaua locală a televiziunii prin cablu.

Tabelul 5-9. Servicii informaționale și de telecomunicații

Tipul	Operatorul	Calitatea (de la 1 la 7)*	Numărul estimativ al beneficiarilor	Costul mediu lunar
Telefonia mobilă	Moldcell, Orange, Unite	5	-	-
Internet mobil	Moldtelecom	5	4800	160
	Starnet	6	1025	205

* 1 – extrem de proastă, 2 – foarte proastă, 3 –proastă, 4 – medie, 5 – bună, 6 – foarte bună, 7 – perfectă
Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Managementul deșeurilor. Serviciul de evacuare a deșeurilor în or. Sîngerei este efectuat de către Direcția de producție Gospodărie Orășenească pentru un număr de 1466 gospodării ce constituie 25% din numărul total de 5681 gospodării. Pentru depozitarea deșeurilor este utilizat un poligon din partea de Sud a orașului, dar care nu este amenajat și nu corespunde normelor sanitare și de protecție a mediului.

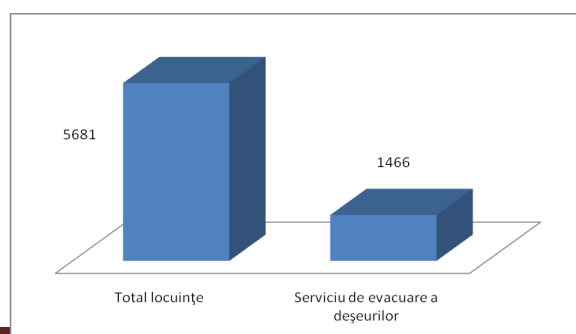

Figura 5-11. Acces la serviciu de evacuare a deșeurilor

Eficiență energetică

Consumul de energie al sectorului public și privat din oraș. Consumul anual de resurse energetice de către întreprinderile și organizațiile din or. Sîngerei constituie aproximativ 139 tone de cărbune, 471 883 m³ gaze natural și aproximativ 48 m³/sterni de lemne. Sectorul public din or. Sîngerei în anul 2012 a cheltuit 3,19 mln kwt energie electrică. Costurile totale pentru energie se ridică la circa 6,2 mln lei anual.

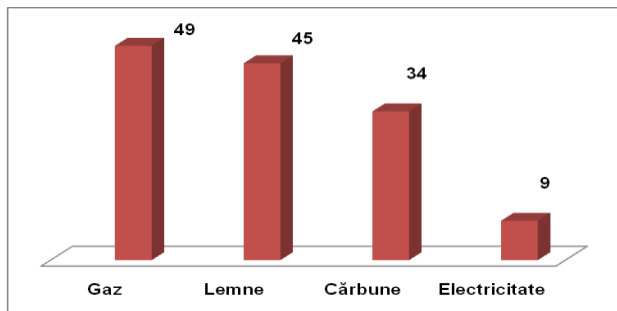
Tabelul 5-10. Cheltuieli de energie în instituțiile publice, or Sîngerei.

	Instituția	Energie electrică, kwt	Energie electrică, lei	Căldură, lei	Total, lei
1.	Primăria	70300	139035	93932	23967
2.	Grădinița 1	7225	14734	150863	165597
3.	Grădinița 5	49736	99676	155911	255587
4.	Grădinița nr.6	53336	103182	155911	259093
5.	Grădinița Vrănești	10762	18462	13006	31468
6.	Liceul teoretic „Olimp”	35291	71558,9	333677	405236
7.	Liceul teoretic „D. Cantemir”	43213	63071	298226	92893,6
8.	Liceul teoretic „M. Eminescu”	26339	54260	301000	355260
9.	Gimnaziul „Anton Crihan”	18490	36425	271732	308157
10.	Centru de creație și agrement pentru copii și tineri	5731	11806	44700	56506
11.	Muzeul	310	613		613
13.	Centrul pentru copii cu dizabilități „Credo”	4670	10180	40000	50180
14.	Casa de cultură	8318	15638	61228	76866
15.	Casa de cultură Vrănești	388	767	1360	2127
16.	Centrul „Raza soarelui ”	21832	44800	57300	102100
17.	Centrul „Agapie”	4337	8900	46600	55500
18.	IM „Apa Canal”	473256	837867		837867
19.	IM „Gospodăria comunală”	4300	8825	8275	17100
20.	Centrul pentru copii ci dizabilități „Luminița”	182	7200	13400	20600
21.	Centrul de sănătate	81663	154114,56	149962,03	304076,59
22.	Centrul de Medicina Preventiva	22949	45468	68534	114002
23.	Școala muzicală	4281	8049	103789	111838
24.	Spitalul raional	592951	1215549	874563	2090112
25.	Consiliul Raional	104200	201900	113200	315100
26.	Direcția Raională pentru siguranța alimentelor	6893,2	14200	25700	39900
27.	Biblioteca orașenească	3365	7575	67963	75538
28.	Biblioteca raională	1863	3512		3512
	Total	1656181,2	3197367,46	3450832,03	6170796,19

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Conform datelor furnizate de compania *Magenta Consulting* pentru *Proiectul de Susținere al Autorităților Publice Locale* în cadrul sondajului sociologic răspunsurile respondenților privind utilizarea combustibilului în sectorul privat au fost distribuite conform rezultatelor prezentate în figură:

Figura 5-12. Tip de combustibil utilizat pentru încălzire, %

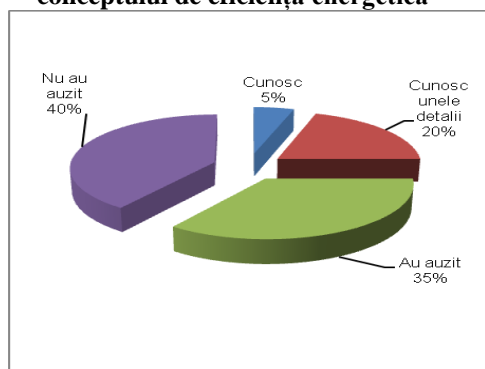
Sursa: Studiu de evaluare a gradului de satisfacție privind prestarea serviciilor publice IPM.

Bugetul pentru anul 2012 al or. Sîngerei a constituit 26,908 mln lei, din care 3,19 mln, sunt destinate pentru acoperirea facturii la energie electrică și 3,45 mln lei cheltuielile pentru căldură, în total 6,18 mln, ceea ce constituie 23% din bugetul local.

Acestea și alte argumente impun necesitatea abordării în planificarea strategică a orașului, inclusiv a problemelor energetice cu care se confruntă în prezent Primăria Sîngerei, cum ar fi consumul inefficient de energie, nivelul de confort termic care nu corespunde normelor în vigoare, iluminat stradal insuficient și inefficient, degradare sistemului centralizat de încălzire, etc.

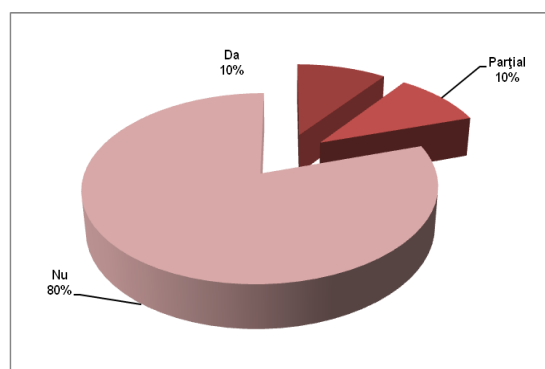
Eficiența energetică este cea mai ușor disponibilă, cea mai puțin poluantă și cea mai ieftină resursă dintre toate resursele energetice existente. Rezultatele studiului efectuat de compania Magenta Consulting pentru Proiectul de Susținere al Autorităților Publice Locale, constată o cunoaștere slabă a conceptului de eficiență energetică în rândul populației or. Sîngerei. Conform rezultatelor sondajului de opinie publică doar 25% din populație cunosc unele detalii ale acestui concept.

Figura 5-13. Gradul de cunoaștere a conceptului de eficiență energetică

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Figura 5-14. Ponderea locuințelor izolate termic

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Rezultatele aceluiași studiu constată că 80% din locuințe nu sunt izolate termic, 10% sunt izolate parțial și numai pentru 10% au fost îndeplinite măsuri de minimizare a pierderilor de energie.

Orașul Sîngerei nu a semnat Convenția primarilor pentru eficiență energetică. Totodată localitatea are elaborat

Programului Local de Eficiență Energetică (PLEE), care este parte integrantă a setului de documente politice strategice pentru dezvoltarea durabilă a orașului și vizează o perioadă de 3 ani.

Scopul PLEE pentru orașul Sîngerei își propune să ofere o documentație pertinentă privind posibilitățile de obținere a unor efecte favorabile sinergice prin implementarea unor soluții de creștere a eficienței energetice în sistemele consumatoare de energie din administrarea financiară a APL.

Obiectivele generale ale PLEE sunt:

- Reducerea ponderii costurilor cu energia în costurile totale ale Primăriei;
- Îmbunătățirea condițiilor ambientale în special în spațiile care trebuie să respecte unii parametri speciali (temperaturi interioare în conformitate cu destinația încăperilor, iluminatul corespunzător al spațiilor de lucru și stradal pentru siguranța traficului și a populației etc.);
- Protecția mediului prin reducerea necesarului de energie ca urmare a implementării unor acțiuni de îmbunătățire a eficienței energetice cu impact pozitiv asupra reducerii nivelului emisiilor de gaze cu efect de seră;
- Identificarea unor posibile surse de finanțare pentru introducerea măsurilor de eficiență energetică propuse.

Obiectivul orașului Sîngerei privind economiile de energie ce urmează a fi realizate în anul 2014 este 894,2MWh, ceea ce constituie circa 41,5 % din obiectivul de 2.152,5MWh prevăzut în Programul Local de Eficiență Energetică pentru anii 2014-2016.

Așa cum atestă rezultatele ultimelor studii în domeniu, potențialul de eficiență energetică la nivelul localităților urbane este foarte mare. La nivel orășenesc, acest potențial se referă în principal la încălzirea clădirilor care nu sunt izolate, încălzirea apei menajere, iluminat și sistemele de ventilare. Aceleași studii atestă că, consumul de energie termică poate fi redus cu cel puțin 40%, iar consumul de electricitate poate fi redus cu 10% în clădirile rezidențiale și publice.”¹

Drept rezultat se asigură îmbunătățirea securității energetice a localității, diminuarea facturilor pentru energie, creșterea productivității muncii, asigurarea condițiilor pentru un mediu ambiant mai curat (emisii mai mici de gaze cu efect de sera).

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020” a stabilit drept obiectiv economisirea a 10% din consumul de energie la utilizatorii finali în sectorul construcțiilor și atingerea unei ponderi de 10% pentru clădirile publice renovate către 2020. Iar, Planul Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice a stabilit drept obiectiv de economisire a energiei de 8,6% în anul 2016 pentru sectorul public, care include și clădirile publice.

Urmează ca autoritățile locale să preia în strategiile și planurile de dezvoltare locale obiectivele documentelor de politici naționale și să realizeze măsuri și acțiuni concrete pentru realizarea acestor prevederi.

6 Capacitate instituțională

6.1 Management administrativ

Autoritățile APL din Republica Moldova dispun de o autonomie declarată deplină, însă, de facto, aceasta este limitată, parțial din cauza resurselor financiare proprii aflate sub limita necesității, din cauza unei capacități instituționale și administrative insuficiente. Aceste condiții fac ca APL să prezinte un grad scăzut de responsabilizare în fața publicului, în cazul când este vorba de utilizarea resurselor și adaptarea serviciilor publice la nevoile locale. Dificultatea de a menține nivelul finanțării pentru principalele servicii publice și-a pus amprenta asupra bugetului orașului Sîngerei. Unele grupuri vulnerabile, rămân în urmă la indicatorii-cheie de incluziune socială, îndeosebi în domeniul învățământului.

¹ GHID DE EFICIENȚĂ ENERGETICĂ ȘI RESURSE REGENERABILE, Proiectul de Susținere a Autorităților Locale din Moldova, USAID, 2013, pg 18

Situația actuală se caracterizează printr-un ansamblu de evoluții complicate, de ambiguități legislative, de confuzii privind modul de exercitare a unor competențe. Delimitarea competențelor între APL de nivelul întâi și nivelul al doilea este neclară, contradictorie, iar în unele cazuri chiar lipsește. Mai multe dintre activitățile indicate în calitate de competențe proprii nu sînt definite clar, în unele cazuri acestea regăsiindu-se și în sarcina nivelului imediat superior. Această situație permite interpretarea dublă, echivocă a competențelor diferitelor niveluri ale unităților administrativ-teritoriale. Nu există criterii tehnice clare și funcționale, care să fie legiferate și utilizate în mod expres pentru definirea, delimitarea, încredințarea și finanțarea competențelor.

6.1.1 Consiliul local

Autoritățile Administrației Publice Locale a orașului Sîngerei sunt Consiliul Local, ca autoritate deliberativă, și Primarul ca autoritate executivă. Consiliul orășenesc este constituit din 23 membri dintre care 19 bărbați (79%) și 4 femei (21%), ca autoritate deliberativă și primarul ca autoritate executivă, asistat de primărie în care activează 14 angajați.

Consiliul local are următoarele comisii consultative:

1. Pentru domeniile economie, construcții, transport, comunicații și comerț.
2. Pentru buget și finanțe.
3. Pentru ecologie, amenajarea teritoriului, servicii publice și igienă publică.
4. pentru problemele sociale (educație, ocrotirea sănătății, cultură, tineret, sport, păturile social-vulnerabile, ordinea publică, etică și legislație).

Atribuțiile specifice ce revin consiliului și primăriei sunt stipulate în Legea nr.436 din 28 decembrie 2006 privind administrația publică locală, în alte normative, statutul or. Sîngerei. Autoritățile administrației publice locale funcționează în sediul primăriei care se află în centrul or. Sîngerei. Conform Legii privind organizarea administrativ –teritorială a Republicii Moldova or. Sîngerei include și satul Vrănești.

Tabelul 6-1. Consiliul local, după sexe, vârste și vechime

Gen/grupe de vârste	Număr persoane	Cu studii superioare	Realeși
TOTAL	23	19	4
Bărbați	19	16	2
Femei	4	3	2
Grupe de vîrstă			
sub 35 ani	2	2	
35-50 ani	7	6	
peste50 ani	14	11	4

Sursa: Primăria or. Sîngerei

6.1.2 Primăria și servicii publice locale

Primăria exercită administrarea operativă a problemelor publice. Aparatul Primăriei include 14 angajați dintre care 5 bărbați și 9 femei. Organigrama include următoarele funcții: primar, vice-primar, secretar, contabil-șef, contabil, specialist pentru reglementarea regimului funciar, percepător fiscal, secretar-dactilograf, arhitect.

Tabelul 6-2. Aparatul primăriei, după sexe, vârste și vechime

Sexe/grupe de vârste	Număr persoane
TOTAL	14
Bărbați / Femei	5 / 9
Grupe de vîrstă	
sub 35 ani	2
35-50 ani	3
peste 50 ani	9

6.1.3 Transparența decizională

În conformitate cu Regulamentul de funcționare a Consiliului dreptul de inițiere a procesului de decizie aparține consilierilor și primarului orașului. Proiectul de decizie inițiat este prezentat secretarului Consiliului, care organizează pregătirea proiectului de decizie, solicită avizele comisiilor consultative. În elaborarea unui proiect de decizie, în mediu sunt implicate 3 persoane și durează aproximativ două zile. În cadrul ședințelor sunt examinate chestiunile conform ordinii de zi aprobate la începutul ședinței respective. Unul din mijloacele de implicare a populației în gestionarea treburilor publice sunt consultările proiectelor de decizii cu cetățenii, societatea civilă și sectorul privat. Dintre modalitățile de asigurare a transparenței procesului decizional este utilizat panoul informativ, mass-media locală, capacitatea consilierilor de comunicare cu localnicii.

6.1.4 Securitatea publică

Ordinea publică este asigurată de Inspectoratul de Poliție Sîngerei. Poliția este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor. Conform datelor disponibile numărul de crime este în scădere în anul 2012, comparativ cu anul 2010, dar este mai mare comparativ cu 2009. APL nu finanțează structurile de menținere a ordinii publice și se află în relații de colaborare și informare reciprocă.

Tabelul 6-3. Situația criminogenă pe teritoriul or. Sîngerei

	2009	2010	2011	2012	2013	2013 / 2010
Nr. de crime înregistrate	93	139	109	101	82	- 11
Inclusiv crime cu caracter economic	3	5	4	4	7	+ 4

Sursa: Primăria or. Sîngerei

6.2 Finanțe publice locale

6.2.1 Venituri

Veniturile bugetului orașului au fost în anul 2012 în valoare de 26908,3 mii lei sau cu 34,7% mai mare decât în anul 2010. Această creștere a fost generată de creșterea veniturilor proprii cu 68,6% și cu 20,9% a transferurilor.

Tabelul 6-4. Veniturile bugetului local, anul 2012, mii lei

Denumirea indicatorului	TOTAL	Venituri, cheltuieli de bază	Taxele locale	Mijloace speciale
Veniturile – total: inclusiv	26908,3	24697,8	1367,1	843,4
Veniturile proprii	7542,1	-	-	-
Taxele locale	1367,1	-	-	-
Mijloace speciale	843,4	-	-	843,4
Transferuri	17155,7	-	-	-

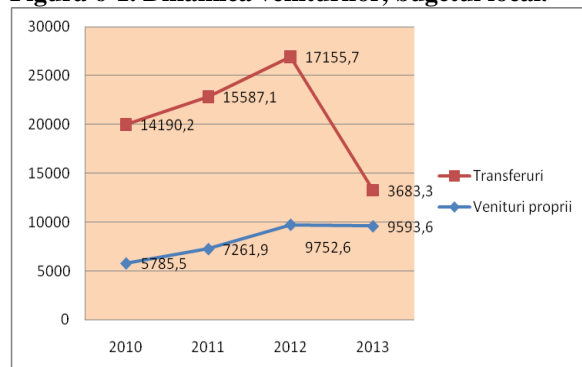
Sursa: Primăria or. Sîngerei

Relația cu bugetul raional și național. Bugetele locale constituie elemente independente care se elaborează, se aprobă și se execută în condiții de autonomie financiară, în conformitate cu prevederile legislației. În cadrul procesului bugetar, între autoritățile publice centrale și cele locale, inclusiv și între autoritățile administrației publice locale de nivelele I și II nu există raporturi financiare de subordonare.

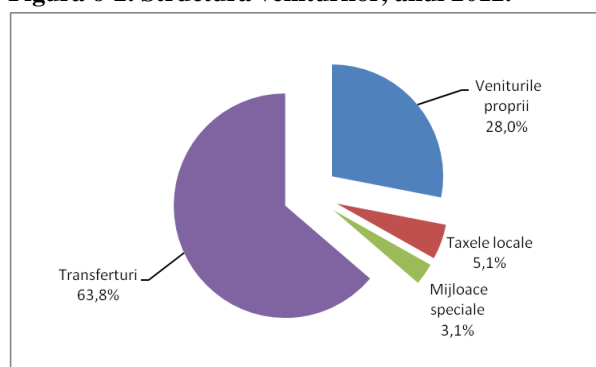
Tabelul 6-5. Veniturile bugetului local, mii lei

	2010	2011	2012	2013
Venituri proprii	5785,5	7261,9	9752,6	9593,6
Transferuri	14190,2	15587,1	17155,7	3683,3
Total	19975,7	22849	26908,3	13276,9

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Figura 6-1. Dinamica veniturilor, bugetul local.

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Figura 6-2. Structura veniturilor, anul 2012.

Sursa: Primăria or. Sîngerei.

Încasările în teritoriu nu pot acoperi toate cheltuielile pentru necesitățile instituțiilor publice și în aceste condiții pentru acoperirea cheltuielilor sunt necesare transferuri din fondul de susținere financiară a teritoriului, care sunt estimate în conformitate cu prevederile Legii privind finanțele publice locale și care pentru orașul Sîngerei în anul 2012 au constituit 63,8% din veniturile bugetului local. Nivelarea posibilităților financiare a bugetelor locale se efectuează prin alocarea dotațiilor generale din fondul de susținere financiară a bugetelor locale, aprobat în componența bugetului de stat.

6.2.2 Cheltuieli

Fundamentarea, stabilirea limitelor și repartizarea **cheltuielilor bugetare** pe executori de buget și destinații se efectuează în exclusivitate de către autoritățile administrației publice locale, în concordanță cu domeniile de activitate și competențele care le revin în vederea funcționării lor și în interesul colectivității locale respective.

Cheltuielile aprobate în bugetele locale, reprezintă limite maxime care nu pot fi depășite. Contractarea de lucrări, servicii, bunuri materiale și efectuarea de cheltuieli se realizează de către executorii de buget doar cu respectarea prevederilor legale și în cadrul limitelor aprobate.

Cheltuielile bugetare executate pentru anul 2012 au fost îndeplinite în sumă de 27367,9 mii lei. În structura cheltuielilor pentru anul 2012 ponderea cea mai mare este deținută de cheltuielile pentru învățământ (46%) și educația preșcolară (28%). Cheltuielile pentru cultură și biblioteci în anul 2012 au fost de aproximativ 2% din totalul de cheltuieli, ponderea cheltuielilor administrative a fost de 6%. În anul 2012 cheltuielile destinate amenajării teritoriului au fost de aproximativ 11%, iar pentru domeniului tineret și sport cheltuielile au fost de aproximativ 2%.

Tabelul 6-6. Structura cheltuielilor, executate în perioada 2010-2012 (mii lei).

<i>Denumirea indicatorilor</i>	2010	2011	2012	2013 plan
Cheltuieli total	21795,7	23048,1	27367,9	14772,1
<i>Aparatul administrativ</i>	1190,9	1154,8	1484,7	1797,3
<i>Grădinița</i>	6125,5	6686,1	7529,3	7860,0
<i>Școala</i>	9124,8	10311,8	12503,7	-
<i>Contabilitate</i>	197,3	242,7	256,6	134,0
<i>Biblioteca</i>	358,4	438,6	559,8	560,4
<i>Cultura, arta, sport</i>	1313,2	740,0	542,8	602,6
<i>Tutela</i>	227,8	137,9	211,4	239,7

Denumirea indicatorilor	2010	2011	2012	2013 plan
<i>Amenajarea teritoriului</i>	2033,0	2446,5	3114,6	2800,3
<i>Cheltuieli neatribuite la alte grupe</i>	428,2	564,1	629,4	575,8
<i>Alte cheltuieli</i>	411,7	239,3	368,7	338,3

Sursa: Primăria or. Sîngerei .

În anul 2013 din structura cheltuielilor bugetului local au fost excluse cheltuielile pentru învățământ, care sunt în structura bugetului APL de nivelul II. Pentru anul 2013 ponderea cea mai mare este deținută de cheltuielile pentru educația preșcolară (53%), care în valoarea absolută a crescut față de 2012 cu 4,4%. Cheltuielile pentru cultură și biblioteci în anul 2013 au fost de aproximativ 4% din totalul de cheltuieli, ponderea cheltuielilor administrative este de 12%. În anul 2013 cheltuielile destinate amenajării teritoriului au fost stabilite de aproximativ 19%, iar pentru domeniului cultură și sport cheltuielile au fost de aproximativ 4%.

Figura 6-3. Structura cheltuielilor, anul 2012, %

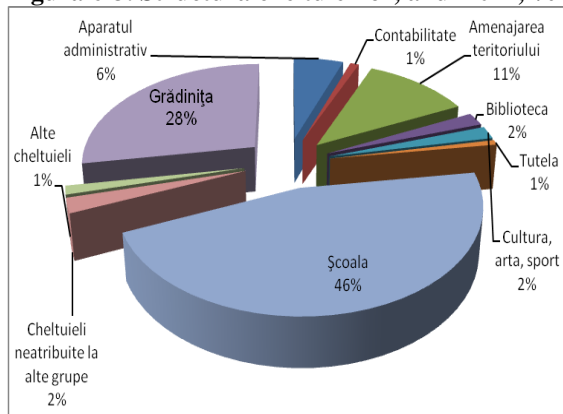
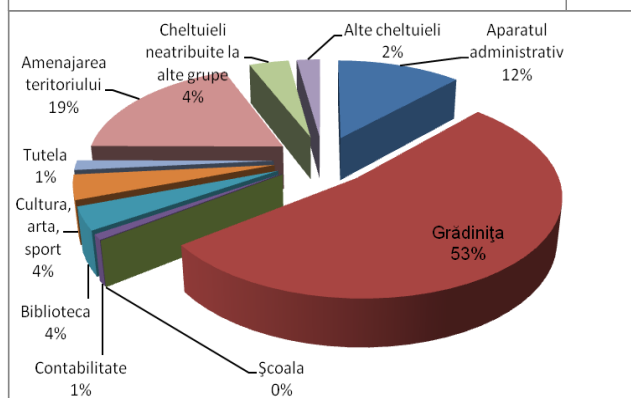

Figura 6-4. Structura cheltuielilor, anul 2013, %

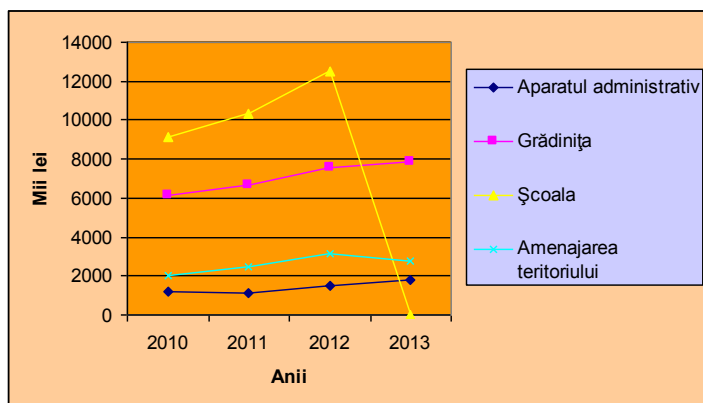

Sursa: Primăria or. Sîngerei

Sursa: Primăria or. Sîngerei

În perioada de referință 2010-2013 cheltuielile pentru învățământul primar și secundar au fost în creștere, dar din anul 2013 nu mai sunt parte a bugetului local de nivelul I. Au scăzut aproximativ de 2 ori cheltuielile pentru cultură, artă, sport de la 1313,2 mii lei în anul 2010 la 602,6 mii lei în anul 2013. Cheltuielile pentru grădiniță au crescut în anul 2013 cu 28% comparativ cu anul 2010, în același timp cheltuielile pentru amenajarea teritoriului în anul 2013 au fost mai mici comparativ cu 2012 cu 10%, dar mai mari decât în anul 2010 cu 37%, ce permite îmbunătățirea serviciilor prestate.

Figura 6-5. Dinamica cheltuielilor bugetului local, anul 2010-2013

Sursa: Primăria or. Sîngerei

6.3 Societate civilă și mass-media

6.3.1 Structuri ale societății civile

Sectorul asociativ este reprezentat prin ONG, care au ca scop promovarea drepturilor consumatorilor, prestarea serviciilor sociale, instruirea pe diferite domenii de interes public în sectoarele unde administrația publică locală nu are suficientă capacitate. Colaborarea cu autoritățile este în folosul cetățenilor orașului, prezintă o platformă de comunicare pentru sensibilizarea și inițierea problemelor de interes local.

Tabelul 6-7. Sectorul asociativ (ONG-urile locale).

ONG / grupuri locale organizate (anul creării)	Numărul de membri	Descriere (obiectiv, activitățile principale)
Asociația obștească „Șansa Nouă”	2	Dezvoltarea proiectelor
Asociația pentru Dezvoltare locală și servicii publice	2	Soluționarea problemelor sociale
Organizația obștească „Desdna”	2	Integrarea socială a copiilor cu handicap
Organizația obștească „Meleagul copilăriei”	3	Probleme sociale
Centrul „Info-SIDA”	2	Propagarea modului sănătos de viață

Sursa: Primăria or. Sîngerei

6.3.2 Structuri mass-media

Printre structurile media locale este "Ecolul nostru" - primul ziar independent din raionul Sîngerei. Apare în limba română din 8 octombrie 1999, săptămînal cu un tiraj de 3500 exemplare în limba română. Echipa ziarului "Ecolul nostru" promovează principiile presei libere și pledează pentru o societate democratică. Materialele și imaginile acoperă domeniul de interese al tuturor categoriilor de cititori. "Ecolul nostru", în 2013 a marcat 14 ani de la fondare. În "Ecolul nostru" sunt publicate informații din viața raionului, țării, comentarii la cele mai diverse probleme, informații din învățămînt, medicină, cultură etc. <http://www.ecoul.md>

7 Analiza SWOT

Analiza SWOT, instrument calitativ de analiză a potențialului de dezvoltare durabilă a orașului Singerei, este rezultatul unui proces participativ al părților interesate (grupuri de lucru sectoriale, interviuri, workshop-uri, focus group-uri, dezbateri cetățenești).

Puncte tari	Puncte slabe
<p>Social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura socială dezvoltată • Servicii diversificate a bibliotecii • Asociații de părinți active • Centrul de tineret modern • Surplus de spații în instituțiile educative pentru activități extracuriculare • Diversitate de instituții culturale sportive • Activități extrașcolare diverse • Cadre didactice pregătite • ONG active în prestare de servicii accesibile pentru persoane cu dizabilități <p>Economie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structuri de promovare și susținere a afacerilor (Incubatorul de afaceri) • Agenți economici puternici • Resurse umane, nivel înalt de pregătire, număr mare de persoane cu studii superioare • Asociații agricole puternice • Fonduri fixe disponibile pentru investiții • Amplasare geografică favorabilă, apropiere de mun. Bălți • Instituții financiare dezvoltate • Piața agricolă accesibilă producătorilor agricoli <p>Infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grad înalt de telefonizare • Grad înalt de dezvoltare a rețelelor electrice • Rețea de apeduct extinsă • Ponderea mare a spațiilor verzi • Programului Local de Eficiență Energetică elaborat. • Experiență de izolare termică a instituțiilor publice • Rezerva funciară mare <p>Servicii comunale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehnica din dotare performantă • Sursă de apă de calitate/15 sonde • Angajați cu nivel înalt de pregătire • Utilizarea tehnologiilor noi • Grad înalt de contorizare (90%), 100 % contracte 	<p>Social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spectru limitat de activități de agrement • Lipsa organizatorului cultural în s. Vrancești • Muzeu nefuncțional • Echipament învechit la bibliotecă, grădiniță • Migrația persoanelor adulte, copii nesupravegheați • Nivel mic de salarizare în domeniul educației • Insuficiența serviciilor specializate pentru grupurile vulnerabile • Lipsa serviciilor de pregătire profesională pentru persoanele cu dizabilități • Insuficiența materialelor didactice și jucăriilor la grădinițe • Lipsa accesului pentru persoanele cu dizabilități în instituțiile publice • Pregătirea insuficientă a pedagogilor pentru lucrul cu copii cu dizabilități <p>Economie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posibilități reduse de angajare • Infrastructură economică uzată • Servicii de transport nedezvoltate • Insuficiență de locuri de muncă • Insuficiență de informații cu caracter economic • Lipsa spațiilor pentru dezvoltarea activităților economice • Corupția • Puterea slabă de cumpărare a locuitorilor • Influența factorului politic • Migrația persoanelor apte de muncă • Infrastructura de afaceri slab dezvoltată <p>Infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența terenurilor degradate, afectate de erozie • Rețea de canalizare redusă • Drumuri fără acoperire rigidă • Starea deteriorată a drumurilor • Pierderi ineficiente de energie pentru încălzirea instituțiilor publice și caselor de locuit • Iluminarea stradală insuficientă • Lipsa canalizării pluviale • Poligonul de deșeuri neamenajat. <p>Servicii comunale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grad înalt de uzură a echipamentelor și rețelelor ingineresti • 15% restanțieri la plata serviciilor

<ul style="list-style-type: none"> • Rețea extinsă de platforme și containere în sectorul de blocuri locative pentru evacuarea deșeurilor 	<ul style="list-style-type: none"> • 50-60% datornici la plata serviciilor de salubritate • Stația de epurare uzată • Grad redus de rețea de iluminare stradală (18%) • Indiferența populației.
Oportunități	Amenințări
<p>Social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Colaborarea cu centre specializate, ministere • Participarea în proiecte naționale și internaționale • Organizarea schimbului de experiență pentru prestarea serviciilor sociale • Diversificarea serviciilor de agrement contra plata în parteneriat cu agenții economici <p>Economie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Colaborare cu organizațiile internaționale • Colaborarea cu instituțiile naționale • Surse de finanțare externe <p>Infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cooperare cu mun. Bălți referitor la prelucrarea deșeurilor • Colaborare cu fondurile naționale • Cooperare cu agenții economici pentru extinderea rețelelor inginerești. <p>Servicii comunale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Colaborarea cu instituțiile naționale • Colaborare cu organizațiile internaționale donatoare. • Colaborare cu fonduri / agenții de dezvoltare regională. 	<p>Social</p> <ul style="list-style-type: none"> • Criza economică • Cadrul legal rigid nefavorabil • Instabilitate politică • Grad scăzut de descentralizare fiscală • Criza mondială <p>Economie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modificări legislative nefavorabile • Condițiile climatice nefavorabile • Creșterea prețurilor la produsele energetice. <p>Infrastructură</p> <ul style="list-style-type: none"> • Criza economică • Prețuri înalte la resurse energetice • Instabilitate politică. <p>Servicii comunale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea prețurilor la combustibil • Neîndeplinirea obligațiilor contractuale.

PARTEA II. Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului

8 Contextul strategic de dezvoltare

8.1 *Viziunea*

Viziunea conturează imaginea de viitor a dezvoltării localității, care ghidează direcțiile principale de evoluție a domeniilor de interes public și orientează activitatea tuturor factorilor de decizie și actorilor de dezvoltare din localitate spre ași concentra eforturile, capacitatea și resursele pentru ca în 2014-2020 să realizeze acțiuni care vor duce la:

Viziunea orașului Sîngerei - un oraș modern cu infrastructură dezvoltată, care asigură confort oamenilor, cu economie și cultură dezvoltată, cu locuitori care participă la dezvoltarea orașului.

Formularea presupune fragmentare viziunii în elemente-cheie, specifice fiecărui sector sau domeniu implicat.

8.2 *Misiunea*

Misiunea reprezintă scopul sau motivul de a exista. Misiunea dă răspunsuri la următoarele întrebări:

- cine suntem noi,
- ce scop avem
- ce fel de nevoi sociale vom soluționa prin existența noastră .

Misiunea comunității și a APL este consolidarea forțelor interne, valorificarea oportunităților pentru realizarea necesităților sociale, economice, ecologice, profesionale și culturale ale cetățenilor, asigurarea unui mediu social prosper, protejat, sănătos, sigur, confortabil generațiilor prezente și viitoare.

8.3 *Valorile*

Valorile reflectă felul în care vor acționa locuitorii orașului, factorii de decizie, sectorul privat și societatea civilă, cum își vor onora obligațiunile și care vor fi aspectele morale care vor ghida starea vieții lor, comportamentul și alegerile pe care le vor face, deosebind un lucru important de altele prin apelul la valoarea acestuia.

Valorile comunității din orașul Sîngerei, pentru perioada de implementare a strategiei de dezvoltare, 2014-2020 sunt:

- Ospitalitatea
- Competitivitatea
- Modestia
- Onestitatea
- Activismul

- Bunăvoința
- Respectul
- Prietenia
- Spiritul gospodăresc.

8.4 Obiective strategice

Membrii Grupurilor de lucru sectoriale care au participat la atelierele de planificare strategică și elaborarea proiectului Strategiei de Dezvoltare a localității, în baza Viziunii de dezvoltare și a Misiunii au identificat Obiectivele strategice de dezvoltare.

În timpul atelierelor de lucru au fost abordate toate aspectele dezvoltării socio-economice ale orașului Sîngerei, punctele tari și slabe, oportunitățile și pericolele, care pot influența realizarea Viziunii de dezvoltare. După analiza necesităților de dezvoltare a satului, avînd drept punct de reper Viziunea strategică, au fost formulate următoarele Obiective Strategice:

Obiectiv strategic 1.	Mediu curat
Obiectiv strategic 2.	Infrastructură edilitară dezvoltată
Obiectiv strategic 3.	Economie dinamică propice investițiilor
Obiectiv strategic 4.	Servicii educative și sociale calitative, diversificate

Obiectiv strategic 1. Mediu curat

Lipsa abordărilor de durată a dus la degradarea infrastructurii locale, iar poluarea și managementul ineficient al resurselor naturale au avut un impact negativ asupra mediului. Gestionarea deșeurilor rămîne o problemă, care urmează a fi rezolvată prin implementarea Programului Regional Sectorial în domeniul Managementului Deșeurilor Solide pentru Regiunea de Dezvoltare Nord.

Lipsa accesului la informație, servicii și alte oportunități de dezvoltare este un obstacol în modernizarea localității și din aceste considerente activitățile de informare și instruire rămîn a fi pe agenda autorităților publice locale și a asociațiilor obștești.

Un factor de poluare sunt tehnologiile învechite în agricultură. Acest fenomen poate fi diminuat prin creșterea capacității serviciului de consultanță și asistență în agricultură și realizarea instruirilor pentru utilizarea eficace a îngrășămintelor, promovarea metodelor biologice de protecție a plantelor.

Bugetul local este limitat în fonduri care pot fi direcționate spre inițierea activităților de protecție a mediului, dar este și mai important stoparea poluării mediului cu deșeuri menajere de către localnici, care au loc din lipsa unor deprinderi protectoare față de mediu, care urmează a fi promovate prin activități instructiv educative și totodată aplicarea metodelor coercitive.

Obiectiv strategic 2. Infrastructură edilitară dezvoltată.

Orașul Sîngerei dispune de o infrastructură slab dezvoltată de utilităților publice, care are un grad sporit de uzură din cauza alocării insuficiente de resurse pentru rețehnologizare. Pentru a asigura dezvoltarea comunei este necesar de menținut și extins infrastructura existentă, în special a drumurilor, rețelelor de apă și canalizare.

Rețeaua de drumuri este cu un grad sporit de uzură, care limitează accesibilitatea transportului. Alocarea de resurse pentru construcția drumurilor va avea și efecte sociale, ca rezultat al sporirii atractivității localității pentru familiile tinere.

Toate gospodăriile sunt conectate la rețeaua de electricitate, însă rețeaua de iluminat public este slab dezvoltată. Restabilirea elementelor tehnice și instalarea utilajului de evidență a consumului va asigura durabilitate serviciului de iluminat public.

Locuitorii orașului Sîngerei sunt aprovizionați cu apă potabilă din fântânile arteziene, în care apa are un grad sporit de mineralizare. Din aceste considerente este necesar de implementat proiectul regional de aprovizionare cu apă potabilă prin conducta Soroca-Bălți .

Urmează să fie construită rețeaua de canalizare, deoarece deversările apelor menajere influențează calitatea apelor freatice, înrăutățește starea mediului înconjurător, crește morbiditatea în rândul locuitorilor. Totodată este necesar de construit stația de epurare a apelor reziduale, cu suportul Fondului Ecologic Național, pentru a exclude poluarea râului Ciulucul Mare.

Obiectiv strategic 3. Economie dinamică propice investițiilor.

Sectorul economic al orașului Sîngerei este caracterizat prin lipsa diversității activităților economice, accesul limitat la resurse financiare, tehnologii industriale depășite, serviciile de consultanță insuficient dezvoltate, servicii subdezvoltate de suport al afacerilor.

Spectrul activităților economice este foarte limitat și oferta de locuri de muncă bine plătite este scăzută, fapt ce influențează populația să plece. Persoanele cu studii universitare sunt amenințate de șomaj deoarece nu există oportunități de angajare.

Datorită resurselor naturale disponibile (apă minerală) și poziționării geografice, orașul Sîngerei dispune de un potențial înalt pentru dezvoltare. Totuși acest lucru e posibil doar în cazul în care localitatea poate explora toate oportunitățile prin formarea unui mediu de afaceri favorabil și prin sporirea atractivității investițiilor.

Crearea și consolidarea serviciilor de suport și consultare va asigura disponibilitatea expertizei necesare, eficiența și calitatea prestării serviciilor. Extinderea serviciilor instituțiilor de consultanță va îmbunătăți calitatea și va lărgi spectrul serviciilor prestate. Sunt necesare servicii de dezvoltare a afacerilor, pentru a îmbunătăți mediul de afaceri și a accelera dezvoltarea economică a localității.

Obiectiv strategic 4. Servicii educative și sociale calitative, diversificate.

Calitatea serviciilor publice determină atitudinea locuitorilor față de inițiativele administrației publice locale și influențează atractivitatea localității ca loc de trai.

În domeniul învățământului, sunt necesare acțiuni de îmbunătățire a calității și accesului la educația preșcolară și promovarea unei noi culturi educaționale și de sănătate prin elaborarea și implementarea sistemului de normative vizând baza tehnico-materială pentru instituțiile de educație preșcolară, dezvoltarea abilităților de comunicare.

Îmbunătățirea calității și diversificarea serviciilor sociale specializate vor fi realizate prin perfecționarea sistemului de acordare prestații sociale, prin implementarea a principiului de evaluare a necesităților beneficiarilor în baza rezultatelor anchetelor sociale. Dezvoltarea capacităților specialiștilor din domeniul asistenței sociale. Respectarea echității de gen și participării incluzive a tuturor grupurilor de cetățeni.

Asigurarea accesului la informare, expunere și implicare în viața APL și în procesul de luare a deciziilor la nivel local a femeilor, persoanelor cu dizabilități, asociațiilor de veterani, etc.

Cooperarea cu sectorul asociativ va permite rezolvarea problemelor locale, atragerea surselor suplimentare în comunitate, creșterea capacității de dezvoltare a parteneriatelor locale și intercomunale.

9 Plan de Măsuri 2014-2020

Obiectiv strategic 1 - Mediu curat

Măsuri 2014 - 2020	Indicatori	Surse de verificare
1.1 Managementul deșeurilor	Numărul de poligoane de acumulare a deșeurilor Suprafața poligoanelor de acumulare Ponderea gospodăriilor care beneficiază de servicii de evacuare a deșeurilor Frecvența de colectare a deșeurilor Costul serviciului de colectare a deșeurilor pentru beneficiari Suprafața rampei de acumulare	Cercetarea datelor statistice Rapoarte trimestriale și anuale Registre de evidență a contractelor de prestări servicii Chestionarea populației Acte de predare-primire a obiectelor
1.2 Gestionarea spațiilor verzi	Suprafața terenurilor plantate cu vegetație, ha Suprafața terenurilor recultivate, ha Fonduri atrase din exterior	Cercetarea datelor statistice Observația Acte de predare-primire a lucrărilor
1.3 Informarea și instruirea ecologică a publicului	Număr de evenimente organizate Număr de participanți Fonduri atrase din exterior	Chestionarea populației Focus-grup Rapoarte trimestriale și anuale Procese verbale a evenimentelor Liste de participanți

Obiectiv strategic 2 - Infrastructura locală dezvoltată

Măsuri 2014 – 2020	Indicatori	Surse de verificare
2.1 Îmbunătățirea accesului la utilități publice de calitate	Lungimea totală a rețelelor de apă Ponderea populației cu acces la rețeaua de apă(%) Ponderea obiectelor publice conectate la rețeaua de apă(%) Gradul de contorizare a abonaților Lungimea totală a rețelelor de canalizare Ponderea populației cu acces la rețeaua de canalizare(%) Ponderea obiectelor publice conectate la rețeaua de canalizare(%) Lungimea rețelelor de iluminat public, km Ponderea rețelei de străzi cu iluminat public în totalul rețelei de străzi (%) Ponderea gospodăriilor conectate la rețeaua de gaz(%)	Cercetarea datelor statistice Chestionarea populației Focus-grup Interviu cu beneficiarii de servicii Acte de predare-primire a lucrărilor Rapoarte trimestriale și anuale Contracte de prestări servicii semnate Registre de evidență a petițiilor

Măsuri 2014 – 2020	Indicatori	Surse de verificare
	Ponderea obiectelor publice conectate la rețeaua de gaz(%) Ponderea fondurilor externe pentru dezvoltarea rețelei de gaz(%) Fonduri atrase din exterior	
2.2 Reducerea facturii energetice	Ponderea obiectelor publice care au implementat activitati de eficienta energetica(%) Ponderea caselor individuale, care au implementat activitati de eficienta energetica (%) Gradul de micșorare a cheltuielilor pentru încălzire Fonduri atrase din exterior	Cercetarea datelor statistice Chestionarea populației Interviu cu beneficiarii de servicii Acte de predare-primire a lucrărilor Rapoarte trimestriale și anuale
2.3 Modernizarea infrastructurii rutiere	Ponderea drumurilor cu acoperire de asfalt(%) Ponderea drumurilor cu acoperire rigidă(%) Ponderea drumurilor cu trotuare Ponderea investițiilor în totalul cheltuielilor pentru drumuri(%) Numărul de locuri de parcare Fonduri atrase din exterior	Cercetarea datelor statistice Chestionarea populației Observația Acte de predare-primire a lucrărilor Rapoarte trimestriale și anuale

Obiectiv strategic 3 - Economie dinamică propice investițiilor

Măsuri 2014 - 2020	Indicatori	Surse de verificare
3.1 Dezvoltarea activităților de producție	Număr de proiecte elaborate Număr de participanți la concursurile investiționale Număr de contracte investiționale încheiate Registrul proprietăților publice actualizat Număr de instruiți organizate de incubatorul de afaceri Număr de participanți	Cercetarea datelor statistice Focus-grup cu mediul de afaceri Rapoarte trimestriale și anuale Interviu aprofundat cu beneficiarii
3.2 Creșterea productivității activităților agricole	Număr de expoziții, târguri agricole organizate Număr de participanți Număr de vizitatori Număr de producători agricoli care au acces la rețeaua de irigare Lungimea totală a rețelelor de irigare Volumul de apă livrată Număr de loturi organizate Suprafața loturilor demonstrative	Cercetarea datelor statistice Chestionarea populației Focus-grup Rapoarte trimestriale și anuale Liste de participanți la intruiri Acte de predare-primire a lucrărilor

Obiectiv strategic 4 - Servicii educative și sociale calitative, diversificate

Măsuri 2014 - 2020	Indicatori	Surse de verificare
4.1 Diversificarea activităților extrașcolare	Număr de secții sportive funcționale Număr de beneficiari direcți Număr de evenimente cultural sportive organizate Număr de participanți total Număr de participanți din afara localității Număr de proiecte implementate cu partenerii străini Număr de persoane implicate în parteneriate transfrontaliere Numărul total de unități de mobilă de clasă Ponderele mobilei de clasă nouă achiziționată într-un an(%) Numărul total al cititorilor activi Numărul de servicii acordate de biblioteci Fonduri atrase din exterior pentru dezvoltarea serviciilor bibliotecii	Cercetarea datelor statistice Sondaj de opinie Focus-grup Observația Acte de predare-primire a echipamentelor Rapoarte trimestriale și anuale
4.2 Modernizarea și diversificarea serviciilor sociale	Număr de evenimente de orientare profesională organizate Număr de participanți Număr de servicii inițiate Număr de evenimente organizate Număr de specialiști implicați Număr de participanți	Cercetarea datelor statistice Focus-grup Rapoarte trimestriale și anuale Contracte de prestări servicii semnate Procese verbale a evenimentelor Liste de participanți la evenimente

10 Planul de acțiuni pentru perioada 2014-2016

Obiectivul Strategic 1. Mediu curat

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate
1.1 Managementul deșeurilor	1.1.1. Inițierea colectării selective a deșeurilor	2014	100.000	APL, ÎM	FEN	- 100 de tomberoane pentru plastic instalate
	1.1.2. Lichidarea gunoiștilor neautorizate	2014-2016	150.000	APL, ÎM	FEN	- 15mii m2 de suprafață amenajată
	1.1.3. Construcția și amenajarea platformelor pentru deșeuri solide în sectorul individual	2015-2016	3 mln	APL, ÎM	FEN	- 200 platforme amenajate - 200 containere , 48 platforme și 100 urne instalate
	1.1.4. Amenajare poligonului pentru deșeuri solide, realizarea activităților de recultivare a terenului.	2014-2016	9 mln	APL , ÎM	FEN	- poligon construit
	Dotarea Î.M. cu tehnică specială multifuncțională	2014-2016	1 mln	APL, ÎM	FEN	- număr de unități de tehnică achiziționate
	1.1.5. Instalarea urnelor de gunoi pe str. Independenței, A. Crihan, Testimițeanu	2014	10.000	APL, ÎM	Bugetul local	-50 urne instalate
1.2 Gestionarea spațiilor verzi	1.2.1. Elaborarea schemei de amplasare a locurilor de odihnă și agrement.	2014-2015	5.000	APL ,ONG, ÎM	Inspecția ecologică	- schema aprobată
	1.2.2. Amenajarea zonei de odihnă și agrement în regiunea de sud a orașului	2014-2016	2mln	APL	Agenții economici	- zonă de odihnă amenajată
	1.2.3. Sădirea arborilor și arbuștilor în golurile spațiilor	2014-2016	1mln	APL, ÎM	ONG, Inspecția ecologică	- 1000 arbori și arbuști sădiți

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (lei)	Responsabil	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate
	verzi					
	1.2.4. Curățarea râului Ciulucul Mare și a afluenților lui	2014-2016	100.000	APL	ONG, Inspecția ecologică	- km de râu curat
	1.2.5. Plantarea arborilor și arbuștilor în zonele supuse riscului alunecărilor de teren	2014-2016	100.000	APL	ONG, Inspecția ecologică	- ha de arbori și arbuști sădiți
	1.2.6. Recultivarea terenurilor degradate	2014-2016	100.000	APL	ONG, Inspecția ecologică	- ha de terenuri recultivate
1.3 Informarea și instruirea ecologică a publicului	1.3.1. Organizarea acțiunilor de mediu:., Cea mai salubă gospodărie , cartier , fântână etc.	2014-2016	20 000 (anual , proporțional măsurilor	APL	Inspectoratul ecologic, agenții economici	-5-6 concursuri anuale
	1.3.2. Organizarea activităților de educație ecologică a copiilor, tinerilor etc.	2014-2016	10 000 (anual , proporțional măsurilor	APL	Inspectoratul ecologic, agenții economici	- 20 ore de emisie radio - 30 ore de educație anual în școli - articole săptămânale în ziarul local

Obiectivul Strategic 2 – Infrastructura locală dezvoltată

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (lei)	Responsabili	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate
2.1 Îmbunătățirea accesului la utilități publice de calitate	2.1.1. Construcția stației de epurare a apelor reziduale.	2014-2016	5 mln	APL, ÎM,, Apă Canal,,	Ministerul Mediului	- stație de epurare construită, factori de poluare diminuați
	2.1.2. Extinderea rețelei de canalizare în sectorul de case individuale	2014-2016	20 mln	APL, ÎM „Apă Canal,,	Ministerul Mediului	-6 km de rețea de canalizare construită
	2.1.3. Construcția canalizării pluviale	2014-2016	1,5mln	APL	Ministerul Mediului	-6 sectoare amenajate
	2.1.4. Renovarea rețelelor de apeduct a orașului	2014-2016	16 mln	APL ÎM „Apă Canal,,	Ministerul Mediului	-15 km de rețea de apeduct renovată
	2.1.5. Extinderea rețelelor de apeduct	2014-2016	10 mln	APL ÎM „Apă Canal”,	Ministerul Mediului	-10 km de rețea de apeduct construită
	2.1.6. Elaborarea proiectului tehnic pentru conectarea la apeductul Soroca –Bălți – Telenești	2014	50 mii	Primarul	Instituții de proiectare	- proiect tehnic elaborat
	2.1.7. Extinderea rețelelor de gaz	2014-2016	5 mln	Primarul	Moldova Gaz, agenții economici	-5 km de rețea de gaz construită
	2.1.8. Extinderea rețelelor electrice în regiunile noi construite	2014-2016	5mln	Primarul	SA „Red-Nord,,	-20km de rețele electrice construite
	2.1.9. Identificarea locului pentru extinderea cimitirului .	2014	0,6 mln (pentru procurarea terenului)	Primarul	Bugetul local	- decizie aprobată
	2.1.10. Actualizarea Planului Urbanistic General	2014	200 000	Primarul	LGSP	-PUG actualizat
2.1.12. Reparația capitală a edificiului muzeului	2014-2016	0,7 mln	APL	Consiliul raional Proiecte investiționale	-muzeu reparat și amenajat	

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (lei)	Responsabili	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate
	2.1.13. Extinderea iluminării stradale pe str. ce duce spre Școala de arte „M.Dolgan „	2014	0,1 mln	APL	FEE	300 m rețea construită
2.2 Reducerea facturii energetice	2.2.1. Implementarea activităților de izolare termică a instituțiilor publice	2014	20 mln	APL	Fondul de eficiență energetică	-număr de instituții care au implementat măsuri de eficiență energetică -micșorarea facturii energetice
	2.2.2. Implementarea activităților de izolare termică a blocurilor locative	2014	5 mln	APL	Fondul de eficiență energetică	-număr de blocuri pentru care au implementate măsuri de eficiență energetică
	2.2.3. Promovarea conceptului de eficiența energetică	2014-2016	50 000	APL	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	- număr de persoane informate
2.3 Modernizarea infrastructurii rutiere	2.3.1. Reparația capitală a străzilor orașului: Independenței, A. Crihan, Testemițeanu, A. Plămădeală, Șt. cel Mare, Mateevici, Bagrin, Ciulucului, M. Eminescu, inclusiv a scurgerilor apelor pluviale	2014-2016	65 mln	APL	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	- 14 km de drum reparat cu beton asfaltic, 3 km reparat în varianta albă - 6 scurgeri construite
	2.3.2. Renovarea iluminării stradale cu corpuri de iluminat LED	2014-2016	10mln	APL,	SA „Red-Nord”	- 20 km de iluminare publică renovată
	2.3.3. Reparația trotuarelor pe str. Independenței , Negruzzi , Rădoaei, Mateevici, Ștefan cel Mare, Șt. Bagrin, A.Crihan	2014-2016	1,5mln	APL	Proiecte investiționale	-8 km de trotuar reparate cu beton asfaltic.
	2.3.4. Amenajarea stațiilor de	2014-2016	4,6 mln	APL	Agenții economici	-23 stații amenajate

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost (lei)	Responsabili	Parteneri / Surse potențiale de finanțare	Rezultate
	așteptare pentru pasageri					
	2.3.5. Extinderea suprafețelor pentru parcări auto	2014-2016	0,8 mln	APL	Agenții economici	-100 locuri de parcare amenajate
	2.3.6. Aplicarea marcajului rutier	2014-2016	0,2 mln	APL	ÎM, Bugetul local	-suprafața marcajelor aplicate
	2.3.7. Instalarea semnelor rutiere.	2014-2016	0,25 mln	APL	ÎM, Bugetul local	-50 semne rutiere instalate
	2.3.8. Reamplasarea gării auto	2014-2016	0,2 mln	APL	Ministerul transporturilor	-decizie aprobată
	2.3.9. Renovarea suprafeței drumurilor de țară care duc spre terenurile agricole .	2014-2016	10 000	APL	Agenți economici	-acces îmbunătățit către terenurile agricole.
	2.3.10. Deschiderea a 2-3 rute auto de pasageri (traseul – str. Independenței –SA ,, Red Nord,, , Independenței – Ștefan cel Mare , Spitalul - Independenței	2014	-	APL	Agenți economici	-rute de transport operaționale

Obiectiv strategic 3 – Economie dinamică propice investițiilor

Măsurile	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost(lei)	Responsabil	Parteneri /surse potențiale de finanțare	Rezultate
3.1 Dezvoltarea activităților de producție	3.1.1. Elaborarea portofoliului de proiecte investiționale	2014-2016	0,2 mln	APL	LGSP	-umăr de proiecte elaborate -număr de contracte investiționale încheiate
	3.1.2. Evaluarea utilizării proprietății publice	2014	10 000	APL	Direcția economie a Consiliului raional	-registru proprietăților publice actualizat
	3.1.3. Diversificarea activităților incubatorului de afaceri	2014-2016	50 000	APL	Ministerul economiei	-număr de evenimente organizate -număr de persoane instruite -număr de servicii noi prestate
	3.1.4. Formarea unei echipe (1-2 persoane) pentru elaborarea și implementarea proiectelor investiționale	2014	100 000	APL	Consiliul raional	-număr de proiecte elaborate
3.2 Creșterea productivității activităților agricole	3.2.1. Organizarea instruirilor în domeniul dezvoltării afacerilor	2014-2016	70 000	APL	Comaniile de consultanță	-număr de instruiți organizate -număr de participanți
	3.2.2. Organizarea și desfășurarea expozițiilor agricole	2014-2016	150 000	APL	Consiliul raional	-număr de evenimente organizate -număr de participanți -număr de vizitatori
	3.2.3. Construcția infrastructurii de irigare	2014-2016	2 mln	APL	Consiliul raional	-număr de producători agricoli care au acces la rețeaua de irigare -lungimea totală a rețelelor de irigare
	3.2.4. Organizarea loturilor	2015		APL	Consiliul raional	-număr de loturi

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost(lei)	Responsabil	Parteneri /surse potențiale de finanțare	Rezultate
	demonstrative		100.000		Direcția agricultură	organizate -suprafața loturilor demonstrative

Obiectiv strategic 4 – Servicii educative și sociale calitative, diversificate

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost(lei)	Responsabil	Parteneri /surse potențiale de finanțare	Rezultate
4.1 Diversificarea activităților extrașcolare	4.1.1. Includerea în curricula instituțiile preșcolare a cercurilor de dans, șah, limbi străine	2014-2016	50 mii lei	Directorii instituțiilor preșcolare	CCA Sîngerei, Școala sportivă	- 200 copii implicați în activități opționale
	4.1.2. Formarea continuă a cadrelor didactice (inst. Preșcolare și școlare)	2014-2016	100 mii lei	Directorii instituțiilor	Minist. Educației Institutul de știință a educației	-100 de cadre pregătite
	4.1.3. Elaborarea site-urilor/blogurilor „Bunele practici ale educației”	2014	10 mii lei	Directorii instituțiilor de învățământ	ONG	-multiplicare experiențelor pozitive
	4.1.4. Crearea spațiilor culturale (cafenele, săli de agrement) și sportive (fotbal, baschet, volei; bazin de înot, etc.)	2014-2016	1 mln lei	Primarul	Agenții economici	- spații amenajate pentru diferite vârste (copii, adolescenți și tineri)
	4.1.5. Amenajarea unui orașel de joc pentru copii în parcul orașului (dotat cu teren de joc, piscină, cafenea, inventar sportiv)	2015-2016	1,5 mln	Primarul	Bugetul local , agenții economici , proiecte investiționale	- orașel al copiilor construit ; copii sănătoși
	4.1.6. Asigurarea instituțiilor preșcolare și școlare cu echipament, mobilier, material didactic (calculator, table, proiectoare)	2014-2016	2 mln lei	Primarul, Directorii instituțiilor de învățământ	Consiliul raional	-instituții de învățământ, dotate ce asigură o educație de calitate
	4.1.7. Instruirea specialiștilor în	2014-2016	50 mii lei	Vice-	Ministerul	-specialiști bine

Măsuri	Acțiuni	Perioada de implementare	Cost(lei)	Responsabil	Parteneri /surse potențiale de finanțare	Rezultate
	domeniul tineret și sport			Primarul	Tineretului și Sportului	informați în lucru și în activitatea de tineret
4.2 Modernizarea și diversificarea serviciilor sociale	4.2.1. Implementarea programului de asigurare cu apartamente pentru categorii sociale	2014 – 2016	30 mln. lei	Vice-Primarul	APL (1) BERD	-30 de apartamente achiziționate
	4.2.2. Crearea unui serviciu de orientare și instruire profesională a persoanelor cu dizabilități. Ateliere protejate	2014 – 2016	30 mii lei	Vice-Primarul	ONG Agenții economici	- serviciu creat -Nr. persoane instruite -Nr. persoane angajate în câmpul muncii
	4.2.3. Crearea serviciilor de asistență socială contra plată (copii, persoane în etate)	2014 - 2016	50 mii lei	Vice-Primarul	APL	-serviciu creat
	4.2.4. Crearea unui serviciu pentru persoanele cu dizabilități grave, persoanele în etate (spălătorie)	2014 – 2016	50 mii lei	Vice-Primarul	ONG	-serviciu creat -20 persoane asistate
	4.2.5. Extinderea serviciului “Casa de tip familial”	2014 – 2016		Vice-Primarul	Beneficiarii Agenții economici	-3 case de tip familial funcționale
	4.2.6. Extinderea serviciilor de informare (internet)	2014 – 2016	30 mii lei	Vice-Primarul	APL Fonduri externe	-2 centre de acces la internet funcționale
	4.2.7. Diversificarea activităților culturale	2014 – 2016	30 mii lei	Vice-Primarul	Agenții economici	-100 copii implicați în cercuri culturale
	4.2.8. Achiziții de carte, documente electronice	2014 – 2016	60 mii lei pe an	Vice-Primarul	Fonduri externe	-5% de fond de carte completat anual

11 Evaluarea și Monitorizarea.

Succesul realizării Strategiei de dezvoltare depinde de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia, de prezența unui parteneriat între societatea civilă și APL. În procesul realizării Planului de acțiuni vor fi implicați mai mulți actori, fiecare contribuind la implementarea proiectelor.

Actorii de dezvoltare sunt :

1. Administrația publică locală (Consiliul Local , Primarul)
2. Locuitorii orașului
3. Societatea civilă (ONG, asociațiile profesionale)
4. Agenții economici
5. Actorii externi (Consiliul raional, Guvernul, Organizațiile internaționale ș.a.).

Implementarea Strategiei de dezvoltare poate fi divizată convențional în 3 etape:

Aprobarea Strategiei. În cadrul acestei etape documentul va fi prezentat locuitorilor la Audierea Publică. După analiza propunerilor și recomandărilor înaintate în timpul și după Audierea publică, Strategia va fi înaintată Consiliului Local spre adoptare. În perioada ulterioară Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea Planului de acțiuni 2014-2016.

Implementarea Planului de acțiuni se va efectua prin realizarea activităților, proiectelor. Pentru realizarea unui parteneriat durabil între Primărie, Consiliul local și cetățeni, vor fi instituite Comitete de Implementare responsabile de pregătirea proiectelor, administrarea și monitorizarea permanentă a mersului implementării proiectelor, supravegherea lucrărilor și plăților pentru lucrările îndeplinite.

Pentru fiecare acțiune, proiect, vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), resurse necesare, responsabili și partenerii, care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Strategiei. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea acțiunilor, proiectelor. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor se va efectua prin intermediul indicatorilor de performanță. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

Procesul de monitorizare a strategiei constă în: (i) evaluarea atingerii obiectivelor strategice prin intermediul indicatorilor de progres și (ii) raportarea rezultatelor evaluării.

Evaluarea implementării Strategiei se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Raportarea implementării Strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor trimestriale către Primărie privind realizarea Planului de acțiuni și a obiectivelor strategice. Anual Primăria va prezenta Consiliul Local raportul de evaluare a implementării Strategiei de Dezvoltare.

Portofoliul de proiecte

Fișă de Proiect 1

Titlul proiectului:	Extinderea iluminării stradale ce duce spre Școala de arte „M. Dolgan”
Obiectul strategic:	Obiectivul Strategic 2 – Infrastructura locală dezvoltată
Măsura:	Măsura 2.1 Îmbunătățirea accesului la utilități publice de calitate
Localizare:	or. Sîngerei, regiunea parcului
Obiectivul general al proiectului:	Creșterea gradului de securitate a orășenilor în spațiul public.
Succintă descriere proiect:	<p>Lungimea străzilor localității care sunt iluminate este de 29 km și reprezintă 46% din lungimea totală a străzilor or. Sîngerei. Iluminarea publică se efectuează cu lămpi obișnuite, nu este prezentă iluminarea cu corpuri LED.</p> <p>Problemele principale:</p> <p>În or. Sîngerei activează Școala de arte „M. Dolgan”, amplasată în parcul orășenesc și care are un regim de muncă, ce presupune încheierea activităților după ora 17.00, cînd în perioada de iarnă este deja întuneric. Dar în prezent parcul orășenesc nu este iluminat. Lipsa iluminării duce la mărirea numărului infracțiunilor pe timp de noapte (copaci tăiați, scaune deteriorate etc.)</p> <p>Este necesar de realizat:</p> <p>Pentru depășirea acestor probleme este necesar de instalat felinare pe porțiunea în lungimea de 300 m (de la str. Independenței 111 (clădirea Consiliului raional)), ce duce spre Școala de arte „M. Dolgan”.</p>
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none">1. Elaborarea schemei de amplasare a rețelei noi de iluminat. Această activitate va avea un caracter participativ ce va presupune consultări în colectivele de muncă și cu cetățenii.2. Elaborarea documentației de proiect. Pentru această activitate Primăria va anunța un concurs de contractare a serviciilor de proiectare, care va avea ca sarcină elaborarea documentației tehnice în corespundere cu cerințele de eficiență energetică.3. Contractarea executorului de lucrări. Activitatea dată va fi desfășurată în corespundere cu regulile de achiziții publice, pentru a asigura transparența procedurilor, participarea tuturor agenților economici care dispun de calificare în domeniu solicitat.
Rezultate așteptate:	<ul style="list-style-type: none">• 300 m rețea construită• Crearea unei atmosfere de siguranță în localitate.• Micșorarea cazurilor de infracțiuni pe timp de noapte.• Condiții îmbunătățite pentru 1200 locuitori• Siguranță pentru persoanele în etate .
Statutul proiectului: (ex: există studiu de fezabilitate, spații alocate, etc.)	Nu exista studiu de fezabilitate.

Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria orașului, populația orașului, FEE
Durată estimativă: (luni)	6
Costuri estimative: (mii MDL)	100
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Contribuții: primăria.

Fișă de Proiect 2

Titlul proiectului:	Revitalizarea zonelor supuse riscului alunecărilor de teren
Obiectul strategic:	Obiectivul Strategic 1. Mediu curat
Măsura:	Măsura 1.2 Gestionarea spațiilor verzi
Localizare:	or. Sîngerei, sectorul Nord
Obiectivul general al proiectului:	Diminuarea factorilor de risc asupra mediului
Succintă descriere proiect:	<p>Situația existentă. În structura terenurilor, ponderea terenurilor cu alunecări de teren este de 0,24% (19,62 ha), terenuri ocupate de râpi este de 0,09% (7,87ha)din suprafața totală a terenurilor.</p> <p>Problemele principale: Alunecările de teren nu produc pierderi și distrugereri la fel de mari ca alte dezastre, ele sunt însă periculoase putând conduce la distrugerea unor construcții prin deplasarea stratului de roci sau prin acoperire. De asemenea, alunecările de teren pot bara cursul unor ape curgătoare, creând lacuri de acumulare temporare sau permanente, pot produce chiar distrugerea unor baraje.</p> <p>Este necesar de realizat: Pentru prevenirea și protecția urmărilor dezastruoase ale alunecărilor de teren sunt necesare următoarele măsuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -asigurarea unui sistem de drenare a apei din masivul versantului -un sistem de drenaj; -împădurirea și înierbarea versanților
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inventarierea și supravegherea surselor potențiale de producere a alunecărilor de teren. Evaluarea necesităților de lucrări și elaborarea devizului de cheltuieli. 2. Achiziția materialului săditor în corespundere cu prioritățile pedologice a solului pe sectoarele pentru plantare. 3. Îndeplinirea lucrărilor de plantare și stabilirea măsurilor de asigurare a durabilității proiectului. 4. Desfășurarea activităților de educație ecologică în rîndul populației și în special a deținătorilor de animale domestice, pentru minimizarea cazurilor de deteriorare a plantațiilor.
Rezultate așteptate:	- ha de arbori și arbuști sădiți

	- diminuarea riscului de alunecări
Statutul proiectului: (ex: există studiu de fezabilitate, spații alocate, etc.)	Nu este elaborat studiul de fezabilitate
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria orașului, populația orașului, ONG, Inspecția ecologică
Durată estimativă: (luni)	24
Costuri estimative: (mii MDL)	100
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Contribuții: primăria, populația orașului

Fișă de Proiect 3

Titlul proiectului:	Amenajarea unui orașel de joc pentru copii în parcul orașului (dotat cu teren de joc, piscină, cafenea, inventar sportiv)
Obiectul strategic:	Obiectiv strategic 4 – Servicii educative și sociale calitative, diversificate
Măsura:	4.1 Diversificarea activităților extrașcolare
Localizare:	or. Sîngerei, sectorul Centru
Obiectivul general al proiectului:	Crearea condițiilor de odihnă și agrement pentru orășeni
Succintă descriere proiect:	<p>Situația existență a parcului. Parcul orășenesc are o suprafață de 22ha, unde sunt amenajate 3,0 km de alei, sunt instalate 26 bănci, alte elemente de arhitectură urbană cum ar fi „Memorialul Eroilor căzuți în cel de-al doilea Război Mondial”. Parcul este în gestiunea Primăriei și este deservit de 3 angajați. Ordinea pe timp de noapte este asigurată de Poliția orășenească. Aici au loc acțiuni culturale artistice.</p> <p>Problemele principale: Sîngerei este un oraș cu o populație de aproximativ 14000 de locuitori, dintre care 876 copii pînă la 7 ani și 573 copii ce frecventează școala primară. Pentru acești copii nu sunt amenajate terenuri sau locuri, unde ar putea să se joace în siguranță. În majoritatea cazurilor locurile unde se joacă copiii, nu sunt supravegheați de părinți, astfel fiind expuși riscurilor de traumatism.</p> <p>Este necesar de realizat: Pentru a minimiza riscurile la care ar putea fi expuși copiii este necesar de a construi un teren de joacă sigur, benefic sănătății copiilor. Urmează a fi construire locuri de odihnă, agrement, teren de joc pentru copii și tineret, etc.</p>
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborarea schiței de amenajare și a devizului de cheltuieli, care va fi consultat cu cetățenii și vor fi expuse pentru dezbateri. 2. Construirea, amenajarea locurilor de odihnă se va efectua de către companii specializate, dar care vor presupune implicarea localnicilor pentru munci voluntare.

	3. Organizarea evenimentelor de informare. Pentru a asigura transparența activităților proiectului va fi organizat evenimentul de inițiere a proiectului, unde va fi expusă repetat schema de amenajare, bugetul proiectului, echipa de implementare, rezultatele așteptate, cadrul de monitorizare.
Rezultate așteptate:	<ul style="list-style-type: none"> - Aproximativ 1500 de copii vor avea un loc unde vor putea petrece timpul în siguranță. - Locuitorii orașului vor dispune de un spațiu pentru a petrece timpul liber împreună cu copiii. - Un teren amenajat cu grad redus al riscului poluării mediului înconjurător. - Condiții îmbunătățite pentru evenimente culturale.
Statutul proiectului: (ex: există studiu de fezabilitate, spații alocate, etc.)	Este selectat spațiu pentru amenajarea unui teren de joc pentru copii.
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria, agenții economici, populația orașului
Durată estimativă: (luni)	24
Costuri estimative: (mii MDL)	1,5 mln
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Contribuții: primăria.

Fișă de Proiect 4

Tipul proiectului:	Diversificarea activităților culturale
Obiectivul Strategic:	Obiectiv strategic 4. Servicii educative și sociale calitative, diversificate.
Măsură:	Măsura 4.2. Modernizarea și diversificarea serviciilor sociale.
Localizare:	or. Sîngerei
Obiectivul general al proiectului:	Promovarea valorilor culturale autohtone, descoperirea talentelor autentice.
Succintă descriere a proiectului:	<p>Situația existentă: Primăria or. Sîngerei organizează și participă la diferite activități culturale organizate atât în oraș cât și în raion, mai puțin la cele republicane. În domeniul promovării elementului cultural la moment activează două biblioteci și o casă de cultură în satul Vrănești.</p> <p>Probleme principale: Orașul Sîngerei nu are în administrare casa de cultură nu are posibilitate să planifice și să desfășoare activități culturale, deoarece depinde de agenda Casei de cultură raionale. Este dificil de angajat specialiști: dirijor de cor, conducător artistic de dans, de teatru etc. Orașul este lipsit de un cor de amatori, de o trupă de dansatori. În aceste condiții este benefic inițierea și organizarea unui festival tradițional ce ar reprezenta orașul Sîngerei pe arena culturală autohtonă. Tinerii din</p>

	<p>localitate sunt foarte talentați, și este necesar de ai scoate din anonimat prin diferite concursuri a tinerelor talente.</p> <p>Este necesar de realizat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Instituirea unui eveniment cultural, cu periodicitate de 2-3 ani. - implicarea masivă a populației, tinerilor, personalităților
Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborarea și aprobarea regulamentului concursului. 2. Organizarea concursurilor preliminare de promovare a tinerilor talente, 3. Organizarea expozițiilor meșterilor populari din oraș. 4. Implicarea persoanelor de vîrsta a treia, în activități culturale.
Rezultate așteptate:	<ul style="list-style-type: none"> - Activități culturale diversificate pentru localnici, - Descoperirea, renașterea, propagarea și păstrarea tradițiilor și obiceiurilor autentice. - Popularizarea artei meșteșugărești și stimularea activității de creație a meșterilor populari din comunitate.
Statutul proiectului:	Este la etapa de elaborare a conceptului.
Responsabili:	Primăria și specialiștii în domeniu.
Potențiali parteneri:	Primăria or. Sîngerei, populația orașului, agenți economici.
Durata estimativă:	12
Costuri estimative: (mii MDL)	100 mii lei

Fișă de Proiect 5

Titlul proiectului:	Izolarea termică a blocurilor de locuit
Obiectul strategic:	Obiectiv strategic 2 – Infrastructura locală dezvoltată
Măsura:	Măsura 2.2 Reducerea facturii energetice
Localizare:	or. Sîngerei,
Obiectivul general al proiectului:	Reducerea consumului de energie și creșterea nivelului de trai prin realizarea proiectelor de eficiență energetică
Succintă descriere proiect:	<p><i>Situația curentă:</i> Blocurile de locuit nu sunt termoizolate din care cauză pierderile agentului termic sunt considerabile. Această situație se răsfrînge asupra locuitorilor, care nu au locuri de muncă, nivelul de trai al populației, după indicatorii socio- economici fiind cei mai reduși din țară.</p> <p><i>Problema:</i> Unul din factorii ce fac populația din oraș mai săracă este ponderea cheltuielilor pentru întreținerea locuințelor din bugetul total al familiei care în zilele de iarnă poate ajunge la 70%. Acest lucru influențează regimul alimentar și ca rezultat afectează sănătatea, inclusiv al copiilor. Deosebit de afectați sunt bătrînii, care fiind nevoiți să economisească, în zilele de iarnă supraviețuiesc în frig, fără condiții igienice, apă caldă.</p> <p><i>Ce trebuie de realizat:</i> de implementat Legea cu privire la eficiența energetică nr. 142 din 02. 07. 2010 și de eficientizat energetic clădirile, mobilizînd în acest scop resursele umane, bugetare, proprii ale populației și oportunitățile externe de finanțare - granturi.</p>

Activități necesare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Crearea grupului de lucru prin dispoziția primarului. 2. Informarea populației despre beneficiile termoizolării. 3. Evaluarea costurilor prin elaborarea unui studiu de eficiență energetică 4. Identificarea surselor de finanțare și elaborarea proiectului de investiții 5. Asigurarea cofinanțării din surse bugetare și a locatarilor.
Rezultate așteptate:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Micșorarea consumului de energie cu 25 %. 2. Măsuri de eficiență energetică pentru 5 blocuri locative. 3. Reducerea cheltuielilor neeficiente.
Statutul proiectului: (ex: există studiu de fezabilitate, spații alocate, etc.)	Au fost realizate activități de informarea, comunicarea cu asociațiile de locatari Sunt oportunități de finanțare.
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	APL, Mobiassbancă, FNEE.
Durată estimativă: (luni)	36 luni
Costuri estimative: (mii MDL)	1 bloc cu S - 2760m ² – 400 - 500 mii lei x 5 blocuri -2 mln- 2,5 mln lei
Potențiale surse de cofinanțare (publice și private):	Buget local, donatori, populație, Mobiassbancă

Fișă de Proiect 6

Titlul proiectului:	Crearea spațiilor culturale (cafenele, săli de agrement) și sportive (fotbal, baschet, volei, bazin de înot, etc.)
Obiectul strategic:	Obiectiv strategic 4 – Servicii educative și sociale calitative, diversificate
Măsura:	Măsura 4.1 Diversificarea activităților extrașcolare
Localizare:	or. Sîngerei
Obiectivul general al proiectului:	Crearea spațiilor de petrecere a timpului liber pentru tineri
Succintă descriere proiect:	<p><u>Situația existentă.</u> În orașul Sîngerei sunt ~ 3000 tineri, de asemenea există spații pentru crearea locurilor de petrecere a timpului liber într-un mod sănătos, cum ar fi de exemplu Complexul Sportiv „Olimpiada-80”.</p> <p><u>Problema principală:</u> Una din problemele principale este că tinerii după finisarea orelor de învățămînt nu au posibilitate de a petrece timpul liber în afară de baruri, iar sălile de sport de exemplu nu sunt disponibile, astfel apare riscul unui mod de viață deviant a tinerilor.</p> <p><u>Este necesar de realizat:</u> Pentru a oferi tinerilor un timp liber adecvat și sănătos este necesar de a crea locuri de odihnă, de educație și sport, iar pentru a stabili genul de sport dorit vom aplica un chestionar tinerilor în care ei vor alege ceea ce doresc să realizeze în timpul său liber.</p>
Activități necesare:	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea potențialului existent de spații disponibile. • Elaborarea planului de amenajare și devizul de cheltuieli

	<ul style="list-style-type: none"> • Consultarea publică a planului de amenajare. • Organizarea campaniei de informare .
Rezultate așteptate:	<ul style="list-style-type: none"> • 80% din tineri vor petrece liber într-un mod sănătos • Deviantă diminuată în rândul tinerilor • Spații cultural-sportive amenajate
Statutul proiectului: (ex: există studiu de fezabilitate, spații alocate, etc.)	Există spații pentru amenajarea locurilor cultural-sportive.
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria or. Sîngerei, Consiliul Raional, MTS
Durăță estimativă: (luni)	24 luni
Costuri estimative: (mii MDL)	3 mln lei
Potențiale surse de co-finanțare (publice și private):	Primăria or. Sîngerei, Consiliul Raional, MTS, Agenții economici, ONG-uri

Fișă de Proiect 7

Titlul proiectului:	Curățirea râului Ciulucul Mare si a afluenților lui
Obiectul strategic:	Obiectivul strategic -1 .Mediul curat
Măsura:	Măsura 1.2. Gestionarea spațiilor verzi
Localizare:	or. Sîngerei
Obiectivul general al proiectului:	Reducerea factorilor de risc asupra mediului
Succintă descriere proiect:	<p>Situația existentă.</p> <p>Pe toată lungimea de aproximativ 16km de râu și a afluenților lui, situația este dezastruoasă, malurile sunt pline cu gunoi menajer, sticle de plastic chiar și deșeuri animaliere. La fel pe alocuri pot fi întâlnite și scurgeri de canalizare de la unele gospodării direct în râu.</p> <p>Luând în considerație faptul că râul Ciuluc trece pe lângă orașul Sîngerei iar unul din afluenții săi chiar în imediata apropiere a unei școli, acesta este un adevărat focar de infecții și boli pentru cetățenii orașului în special pentru elevii de la liceul Olimp.</p>
Activități necesare:	<p>Organizarea unei săptămâni a râului Ciuluc prin diferite activități ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - colectarea deșeurilor din râu și afluenții acestuia și de pe malurile lui, mobilizând lucrătorii organizațiilor de pe teritoriul primăriei Sîngerei, elevi de la școli și liceele din oraș, voluntari. - Organizarea orelor educative cu elevii instruiților de învățăminte cu privire la păstrarea unui mediu curat - Avertizarea gospodărilor din zonele cu risc, amplasarea de avertismente cu privire la amendarea celor care arunca gunoiul. - Organizarea post eveniment: a unei galerii foto cu situația până la curățenie și după curățeniei, publicarea de articole informative.

Rezultate așteptate:	16 km de râu curat și un mediu mai puțin periculos pentru sănătatea populației și pentru odihnă cetățenilor orașului.
Statutul proiectului: (ex: există studiu de fezabilitate, spații alocate, etc.)	Nu este elaborat studiu și lipsește devizul de cheltuieli.
Responsabil și potențiali parteneri de implementare:	Primăria or. Sângerei, Întreprinderile Municipale, ONG-uri de mediu.
Durată estimativă: (luni)	2 luni
Costuri estimative: (mii MDL)	100 mii lei
Potențiale surse de co-finanțare (publice și private):	Primăria, ONG.